

๑๓๐ ปี

พระบรมราชสมภพ

รายงานกิจการประจำปี ๒๕๕๖

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

เมื่อแรกเสด็จฯ นิวัตสยามประเทศ
และทรงเข้ารับราชการกองทัพบก

สารบัญ

	หน้า
สารจากประธานกรรมการมูลนิธิ.....พลเรือเอก หม่อมเจ้าปุสาณ สวัสดิวัตน์	๑
บทความ	
- คุณธรรมประจำพระราชหฤทัยสุโขทัยธรรมราชา.....หม่อมราชวงศ์พศุภทิศาน ชุมพล	๓
- ควันหลงจากปลายปีกลาย.....หม่อมราชวงศ์พศุภทิศาน ชุมพล	๒๒
- เก็บตกจากการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ ๑๕ เมื่อต้นปีนี้..... หม่อมราชวงศ์พศุภทิศาน ชุมพล	๒๖
พระโอวาทของประธานกรรมการมูลนิธิ	
- ในพิธีมอบทุนการศึกษาแก่นิสิตนักศึกษาปริญญาตรี และนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายที่สนใจเรียนทางสายวิทยาศาสตร์ และนักเรียนบุตรข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ประจำปี ๒๕๕๖ (๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖)	๒๙
- ในพิธีมอบทุนการศึกษาแก่นิสิตนักศึกษบัณฑิตศึกษา เพื่อใช้ในการค้นคว้าวิจัย ประจำปี ๒๕๕๖	๓๐
กิจกรรมมอบทุนการศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๖	
- ทุนการศึกษาแก่นิสิตนักศึกษบัณฑิตศึกษา เพื่อใช้ในการค้นคว้าวิจัย	๓๑
- ทุนการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยต่าง ๆ	๓๓
- ทุนการศึกษาวินิจฉัยพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ	๓๔
- ทุนการศึกษาระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาแก่บุตรข้าราชการและลูกจ้างของ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา	๓๔
- ทุนการศึกษาแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายที่สนใจเรียนทางสายวิทยาศาสตร์ทั่วประเทศ	๓๔
รายนามผู้บริจาคเงิน.....	๓๕
งบการเงิน.....	๓๘
คณะกรรมการมูลนิธิ.....	๔๔
วัตถุประสงค์.....	๔๕

สารจากประธานกรรมการมูลนิธิฯ

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ได้ดำเนินกิจการถึงปัจจุบันเป็นเวลา ๓๑ ปี ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในตราสารคือ สนับสนุน การอบรมการศึกษา ให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาที่ขาดสน เผยแพร่วรรณกรรมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ตลอดจนร่วมมือส่งเสริมและประสานงานกับสถาบันการกุศลอื่น

ในรอบปี ๒๕๕๖ มูลนิธิฯ ได้ดำเนินการมอบทุนการศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัย นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล นักเรียนทุนบุตรข้าราชการชั้นผู้น้อย และลูกจ้างสำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา รวมทั้งทุนการศึกษาแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายที่สนใจเรียนทางสายวิทยาศาสตร์ทั่วประเทศเช่นที่เคยดำเนินการมาทุกปี

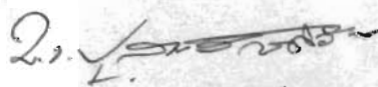
มูลนิธิฯ ขอเรียนให้ทราบอีกครั้งว่า ได้มีการประกาศกำหนดชื่อมูลนิธิฯ นี้ เป็นนิติบุคคลตามพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ตามประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๙ ตอนพิเศษ ๕๒ ง ลงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๕ ซึ่งยังผลให้มูลนิธิฯ สามารถดำเนินการให้มีการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตระกูลดังกล่าว แก่ผู้บริจาคสมทบทุนมูลนิธิฯ ได้ตามจำนวนที่บริจาค รายละเอียดสอบถามเพิ่มเติมได้ที่มูลนิธิฯ

มูลนิธิฯ มีความยินดีเป็นอย่างมากที่ได้ทราบว่า เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๖ องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO) ได้ประกาศสดุดีพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวว่าทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลก (Great Personality of the World) และเชิญชวนให้ประเทศสมาชิกร่วมกับประเทศไทยในการเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาส ๒๐ ปีแห่งพระราชประวัติ คือ ครบรอบหนึ่งศตวรรษของการที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินกลับสู่สยามจากการทรงไปศึกษาต่อในทวีปยุโรป และทรงอุทิศพระองค์ประกอบพระราชกรณียกิจเพื่อประเทศชาติ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๗ และครบ ๑๐ รอบ นักษัตร (๑๒๐ ปี) พระบรมราชสมภพ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ระยะเวลาการเฉลิมฉลองที่ยูเนสโกกำหนดให้เป็นระหว่างวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ถึงวันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๘ สำหรับพระราชกรณียกิจที่ยูเนสโกถือว่าเด่น มีในด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ การสารสนเทศ และสันติภาพ

สำหรับบทความประจำฉบับมูลนิธิฯ ได้นำข้อเขียนของหม่อมราชวงศ์พฤษภทิสาน ชุมพล รองประธานกรรมการมูลนิธิฯ คนที่สอง เรื่อง “คุณธรรมประจำพระราชหฤทัยสุโขทัยธรรมราชา” ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ธรรมในพระราชจริยวัตรของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น อิงอยู่กับทศพิธราชธรรมมาโดยตลอด บทความ “คว้นหลงจากปลายปีกลาย” และบทความ “เก็บตกจากการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ ๑๕ เมื่อต้นปีนี้” มาตีพิมพ์ไว้ในรายงานกิจการประจำปีฉบับนี้ เพื่อให้ได้ทราบกันถึงกิจกรรมที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้นในช่วงที่ผ่านมาเพื่อร่วมเฉลิมฉลอง

มูลนิธิฯ มีความเสียใจเป็นอย่างมากที่ได้ทราบว่า ศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ ดีสมโชค อนุกรรมการโครงการทุนการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอกของมูลนิธิฯ ได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗ ท่านได้อุทิศตนในการทำหน้าที่อนุกรรมการฯ มานานหลายปีด้วยความจงรักภักดี และในฐานะนักวิชาการทั้งทางด้านการศึกษาและนิเทศศาสตร์ อีกทั้งยังมีผลงานวิจัยตีพิมพ์เรื่อง **แนวความคิดและวิธีการสื่อสารทางการเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๘ ถึง พ.ศ. ๒๔๗๗** (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, ๒๕๕๗) และบทความเรื่อง “เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว” ตีพิมพ์ในรายงานกิจการประจำปี ๒๕๕๒ ของมูลนิธิฯ ด้วย ขอท่านได้ไปสู่สุคติเถิด

พลเรือเอก

(หม่อมเจ้าปุสาน สวัสดิวัตน์)

ประธานกรรมการมูลนิธิฯ

คุณธรรมประจำพระราชหฤทัยสุโขทัยธรรมราชา*

ม.ร.ว.พฤทธิสาด ชุมพล** สงวนลิขสิทธิ์ ๒๕๕๖

อารัมภบท

“สุโขทัยธรรมราชา” เป็นพระนามทรงกรมของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่วาระที่ได้ทรงโสกันต์เมื่อพระชันษา ๑๒ ปี อย่างเข้าสู่วัยรุ่นหลังจากนั้นถึง ๒๐ ปี จึงได้เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบ “สมบูรณาญาสิทธิราชย์” ๗ ปี และในระบอบ “ประชาธิปไตย” ๒ ปี ซึ่งในช่วงเวลา ๙ ปี ที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์อยู่นั้น มีผู้รู้ทั้งชาวตะวันตก คือ กวีปราชญ์พินทรนาถ ฐาปกร และชาวตะวันตก คือ นายเรย์มอนด์ บี. สตีเวนส์ ที่ปรึกษาราชการแผ่นดินใช้พระอิสริยยศสมเด็จพระเจ้าฟ้าและ/หรือพระนามทรงกรมนี้ในการทูลเกล้าฯ ถวายเอกสารซึ่งมีลักษณะเป็นการส่วนพระองค์หรือกึ่งทางการ [พฤทธิสาด ๒๕๓๗ : ๙๙ ; Stevens, ๒๔๗๔] อีกทั้งเมื่อได้ทรงสละราชสมบัติแล้วพระองค์ก็ได้ทรงกลับมาใช้ พระนามทรงกรมนี้อีกในภาษาอังกฤษ [ราชอาณาจักร ๒๕๓๑:๙๓] รวมความว่าพระนามทรงกรมนี้ไม่ผูกพระองค์ติดอยู่กับการเป็นพระมหากษัตริย์

ผมจึงเห็นเหมาะที่จะใช้พระนามทรงกรมนี้ประกอบชื่อบทแสดงทัศนะของผมในเวทีแสดงทัศนะเรื่อง “ธรรมราชากับคุณธรรมของผู้ปกครองในระบอบประชาธิปไตย” ในการประชุมประจำปีในวาระครบ ๑๐ รอบนักษัตรแห่งพระบรมราชสมภพ เพื่อที่จะสื่อว่าผมกำลังจะนำเสนอทัศนะของผมเกี่ยวกับพระคุณธรรมของพระองค์ในฐานะบุคคลๆ หนึ่ง ซึ่งเกิดมาในสยามเมื่อ ๑๒๐ ปี มาแล้ว ซึ่งชะตาชีวิตได้ผกผันให้ต้องรับภารกิจหน้าที่เป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบการปกครองที่ถือคติ “ธรรมราชา” เป็นคติหนึ่งที่สำคัญมานาน อย่างน้อยตั้งแต่สมัยที่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานี

*บทแสดงทัศนะในการประชุมประจำปีครั้งที่ ๑๕ พ.ศ. ๒๕๕๖ ของสถาบันพระปกเกล้า เรื่อง “ธรรมราชา” วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ณ โรงแรมรามารการ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร

** รองศาสตราจารย์ (เกษียณอายุ) ,กรรมการพิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

แต่ทั้งนี้มิใช่ว่าสิ่งที่ผมจะนำเสนอจะไม่เกี่ยวข้องกับความเป็นพระมหากษัตริย์ของพระองค์ด้วยเหตุผลที่ว่า ไม่ว่าในกรณีใดผู้ใดก็ตาม ผู้แสดง “ยอมต้องบริหารความสัมพันธ์ระหว่างตนกับบท” ที่ตนแสดงหรือ “หัวใจ” ซึ่งตนสวมอยู่ ในฐานะมนุษย์เขาย่อมมีอุปนิสัยใจคอตลอดจนหลักการความเชื่อที่ยึดถือในตนเองอยู่แล้ว และยอมต้องนำสิ่งเหล่านั้นมาใช้ในกรณีการ “ตีบทให้แตก” เท่าที่จะทำได้ทั้งนี้ในสถานการณ์การแสดงซึ่งเขาเองคุมไม่ได้ทั้งหมด เพราะขึ้นอยู่กับผู้แสดงคนอื่นบนเวทีและผู้ชมรอบเวทีด้วย ผู้วิเคราะห์ที่มีใจเป็นธรรมย่อมต้องนำสิ่งเหล่านี้เข้ามาประกอบในการวิเคราะห์เพื่อชี้ว่าเขาแสดงบทได้เหมาะสมหรือไม่ เพียงใด ซึ่งในที่นี้เกณฑ์วัดคุณธรรมของผู้ปกครองก็คือคติ “ธรรมราชา”

ผมไม่อาจทำหน้าที่ดำเนินการวัดและประเมินตามเกณฑ์นั้นได้ ด้วยขาดความรู้ความชำนาญ ในคตินั้น แต่โดยที่ในทางส่วนตัว ผมศึกษาพระ (ราช) ภารกิจในองค์สุโขทัยธรรมราชามาพอสมควรโดยได้มุ่ง ไปที่พระคติประจำพระ (ราช) จริยวัตร จึงจะนำเสนอการ “ย่ำรวม” หรือจะเรียกให้เก๋ก็คงได้ว่า “บทสังเคราะห์” ความรู้ความเข้าใจเหล่านี้ออกมาเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประชุมครั้งนี้สัก ๔ ชุดด้วยกัน และนำมา “จับใส่ในกล่อง” “ทศพิธราชธรรม” ทั้ง ๑๐ ข้อ ให้พอเป็นเค้าไว้ให้ผู้ทรงภูมิรู้ดีกว่าผมได้กลั่นกรองต่อไป

แต่ก่อนนี้จะทำเช่นนั้น ผมคิดคำนึงขึ้นมาได้ว่า การได้รับการศึกษาอบรมให้มีความรู้และฝึกฝนจิตใจอย่างเป็นระบบระเบียบเป็นกระบวนการที่สำคัญ สำหรับผู้ที่จะเป็นผู้ปกครองทั้งตามคติธรรมราชา และคตินิราชาปราชญ์ของเพลโต (Plato’s Philosopher King) ดังนั้นจึงขอเริ่มด้วยการพิจารณาถึงการทรงศึกษาฝึกฝนขององค์สุโขทัยธรรมราชาเพราะ ไม่เคยเห็นว่า มีผู้ใดได้วิเคราะห์พระราชประวัติส่วนนี้ไว้อย่างเป็นกระบวนการเดียวกันมาก่อน

ศึกษิตติศึกษา : ที่มาแห่งพระคุณธรรม

ตั้งแต่ที่ทราบกัน องค์สุโขทัยธรรมราชาทรงเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าพระองค์สุดท้าย ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระองค์สุดท้ายในสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ (พระพันปีหลวง) โดยทรงมีพระเชษฐาพระชนนีเดียวกันถึง ๖ พระองค์ เมื่อประสูติและทรงพระเยาว์จึงไม่มีใครใดคาดคิดว่าวันหนึ่งพระองค์จะต้องทรงเป็นพระมหากษัตริย์ การศึกษาอบรมของพระองค์ก็คงจะไม่ได้เป็นไป อย่างเข้มข้นเพื่อการนั้น หากแต่เป็นไปตามประเพณีของขัตติยราชกุมาร รายละเอียดเป็นเช่นใดนับว่าหาข้อมูลได้ยาก แต่ก็พอมีว่าทูลกระหม่อมพ่อและสมเด็จพระองค์ทรงถนอมเลี้ยงพระองค์ไว้ใกล้ชิดพระองค์ แต่ได้ทรงมอบให้เจ้าจอมเยื้องในรัชกาลที่ ๕ หม่อมเจ้าหญิงมนัสสวาสดี (ในรัชกาลที่ ๗ ทรงเป็นพระองค์เจ้าหญิง) และหม่อมเจ้าหญิงโพนมมาลย์เป็นพระอภิบาล [ฝั่งพันธ์ ๒๕๒๐ : ๑๒ สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ ทรงเล่นกับพระเชษฐา พระชันษาใกล้เคียงกันทั้งพระมารดาเดียวกันและต่างกันและกับหม่อมเจ้าชายหญิงและธิดาข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งสมเด็จพระราชอุปัการเลี้ยงดูไว้หลายพระองค์หลายคน

หม่อมศรีพรหมา กฤดากร ณ อยุธยา พระสหายผู้หนึ่งเขียนเล่าไว้ว่า เมื่อหม่อมอายุ ๙ ปี และพระองค์พระชันษา ๔ - ๕ ปี พระเชษฐาทรงกำหนดให้พระองค์ทรงเล่นเป็นพระราชาคัดเลือกและดูแลพระมหาลีและเจ้าจอมไปในการเสด็จประพาสทางเรือ องค์ประชานิกรทรงเลียนแบบอากัปกริยาและวิธีการที่ทรงสังเกตเห็นในชีวิตจริงได้เป็นอย่างดี[ศรีพรหมา ๒๕๕๐ : ๓๘ - ๔๐] การที่ได้ทรงเรียนรู้มาด้วยวิธีการสังเกตด้วยพระองค์เองเช่นนี้กระมัง ซึ่งเป็นเหตุให้เมื่อทรงครองราชย์แล้ว ทรงมีพระราชดำรัสแก่ลูกเสื่อให้ฝึกสังเกตหาเหตุผลของสิ่ง และคิดอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ไม่เชื่ออะไรอย่างงมงาย ทั้งนี้สมควรเข้าใจว่าพระองค์ทรงชื่นชอบที่จะทรงแสดงบทเป็นพระเจ้าอยู่หัว เพราะผู้ใหญ่เล่าสืบต่อกันมาด้วยว่า การเล่นลักษณะนี้มีมากกว่าหนึ่งครั้ง และบ่อยครั้งพระราชโอรสรุ่นเยาว์ในสมเด็จพระศรีพัชรินทราบาจะไม่ทรงยอมแสดงบทเป็นพระเจ้าอยู่หัวและรับสั่งกันว่า “ยกให้พี่แดงก็แล้วกัน”

ซึ่งหมายถึงถวายบทนั้นแก่สมเด็จพระเจ้า เจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช พระราชโอรสในสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี (พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า) ทรงถ่อมพระองค์ว่าทรงเป็นน้องการทรงมีความเคารพในผู้ที่มีวัยวุฒิกว่าพระองค์ คุณจะได้เป็นพระอุปนิสัยแต่นั้นมา แต่จากที่ได้เล่ามาก็มีเชื่อว่ามิได้ทรงมีภูมิรู้หรือความสามารถในพระองค์เอง

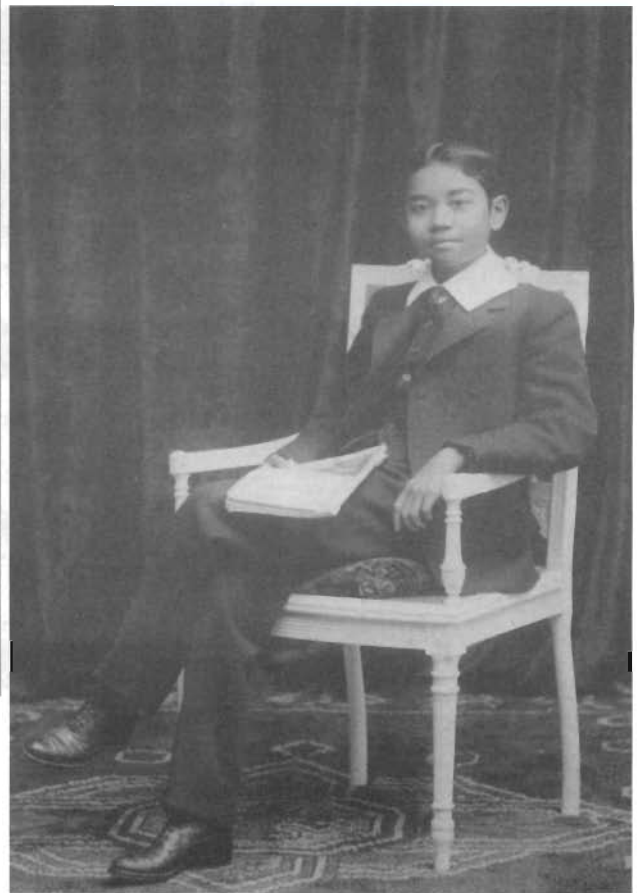
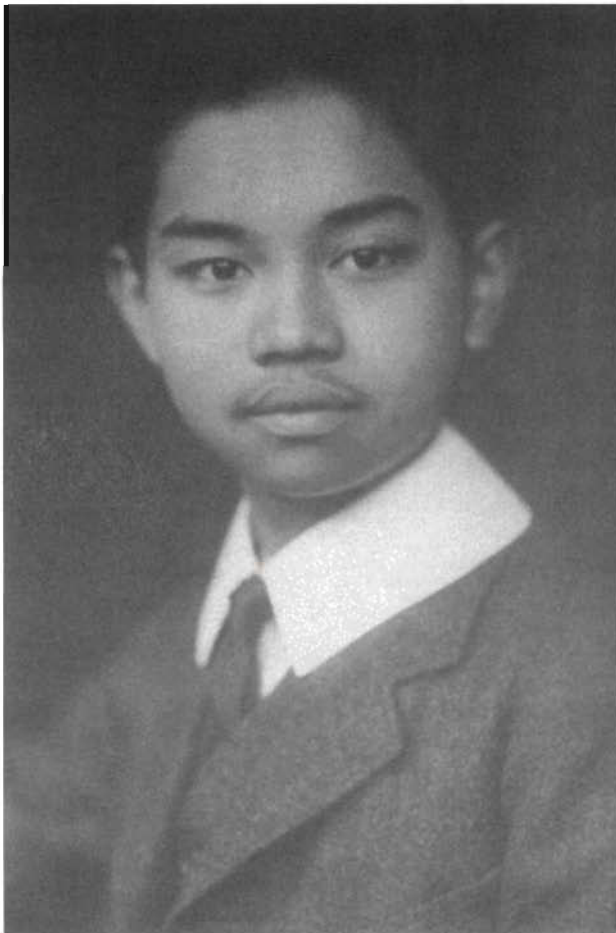
ครั้งเจริญพระชันษาขึ้น สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ได้โปรดเกล้าฯ ให้ศึกษาในโรงเรียนราชกุมาร โดยมีพระราชหัตถเลขาพระราชทานเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว.เปีย มาลากุล) ให้จัดหาครูถวาย พระอักษร โดยทรงกำชับไม่ให้ตามพระทัย แต่ให้กวัดขั้นด้วยเหตุด้วยผล [สัมภาษณ์ศิริน ๒๕๕๖] และถวายการอบรมให้ทรงรู้ กาลเทศะและมีความเคารพในผู้อื่น มีพระอาจสุนทรการแต่ครั้งยังมีได้มีบรรดาศักดิ์เป็นต้นเป็นพระอาจารย์ ทรงศึกษา ภาษาไทย วรรณคดีและความรู้สมัยใหม่ตลอดจนภาษาอังกฤษ และในขณะเดียวกันทรงเป็นนักเรียนนายร้อยพิเศษใน โรงเรียนนายร้อยชั้นปฐมด้วย [ศิลปากร ๒๕๒๔ : ๑] เท่ากับว่าทรงเรียนรู้ทั้งวิชาและความมีระเบียบวินัยและความอดทน

ครั้งเมื่อพระชันษา ๑๒ ปี ได้ทรงเข้าพระราชพิธีโสกันต์และเฉลิมพระยศเป็นกรมขุนสุโขทัยธรรมราชาตามประเพณีของสมเด็จพระเจ้าฟ้าและ ๔ เดือนต่อมา ได้เสด็จออกไปทรงศึกษาในทวีปยุโรป โดยที่มิได้ทรงผนวชเป็นสามเณร ศึกษาภาษามคธและพระพุทธธรรมอย่างเป็นทางการตามโบราณราชประเพณี เช่นในกรณีพระราชโอรสในรัชกาลที่ ๔ หรือพระราชโอรสรุ่นใหญ่ในรัชกาลที่ ๕ แต่เมื่อจะเสด็จออกไป ได้ทรง “ปฏิญาณพระองค์เป็นอุบาสกถือพระรัตนทั้งสามเป็นสรณะ” ณ พระอุโบสถวัดศรีรัตนศาสดาราม ต่อพระพักตร์กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส “พระอุปัชฌาย์อย่างทรงพระผนวช” [ศิลปากร ๒๕๒๔ : ๘] แสดงว่าทรงเข้าพระหฤทัยดีในหลักพระพุทธศาสนาระดับหนึ่งแล้ว ก่อนที่จะเสด็จไปทรงศึกษาต่อในประเทศตะวันตก ทั้งนี้ปรากฏต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ ว่าได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดพิมพ์พระนิพนธ์ในสมเด็จพระมหาสมณเจ้าพระองค์นั้นเรื่อง “พุทธมามกะ” เป็นหนังสือพระราชทานแก่เด็กเล่มแรกมีพระราชปรารภอธิบายไว้ในพระราชนิพนธ์ค่านำว่า “เมื่ออาจารย์เห็นว่าเด็กมีความเข้าใจดีในหลักพระพุทธศาสนาแล้วก็ควรทำพิธีรับเป็นพุทธมามกะ คล้ายวิธีพวกคริสตังทำพิธี “confirmation” ถ้าทำดังนี้ได้ จะต้ออย่างยิ่งจะปลูกฝังความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น และจะทำให้เด็กมีหลักมีสรณะอันจะนำชีวิตไปในทางที่ชอบ” (ตัวสะกดตามต้นฉบับ) [จุฬาฯ : ๒๕๓๗] ทั้งพระองค์เองก็ได้ทรงยึดถือหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นคติประจำพระราชหฤทัยโดยสม่ำเสมอ ดังจะได้นำเสนอให้เห็นต่อไป

มีเบาะแสพอจะเชื่อได้ว่า ก่อนที่จะเสด็จไปยุโรปนั้น องค์สุโขทัยธรรมราชาได้ทรงทราบความแห่งพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งพระราชทานพระเจ้าลูกเธอ ๔ พระองค์ รุ่นแรกที่เสด็จไปทรงศึกษาต่อที่ยุโรป เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๘ ความสำคัญ ๗ ข้อความโดยสรุปว่า หนึ่ง ไม่ให้หวดอ้างว่าเป็นเจ้านาย แต่ให้ทำตัว “เสมอลูกผู้มีตระกูล” สอง ให้สำนึกเสมอว่าเงินที่พระราชทานให้ใช้สอยนั้น หากใช้อย่างประหยัดและมีเหลือก็ทรงยกให้เป็นสิทธิขาด หากแต่ทำให้สำนึกว่า แม้จะเป็นเงินพระคลังข้างที่ แท้ที่จริงก็มาจากราษฎร “จึงต้องใช้ให้เป็นการมีคุณต่อแผ่นดิน” เท่านั้น สาม เมื่อกลับมา แม้เป็นเจ้าก็ไม่จำเป็นที่พระเจ้าแผ่นดินจะต้องทรงใช้ในราชการ ฉะนั้นไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม จะ “ต้องอาศัยสติปัญญาความรู้และความเพียรของตัว” จึงต้องเล่าเรียนด้วยความเพียรอย่างยิ่ง “เพื่อมีโอกาสทำคุณแก่บ้านเมืองหรือโลก” สี่ ไม่ให้ประพฤติตัว “เกะกะ” หากทำผิดเมื่อใดจะถูกลงโทษทันที จึงต้องละเว้นทางที่ชั่วซึ่งทราบเองหรือมีผู้ตักเตือน ห้า ให้เขม็ดเขมิใช้แต่เพียงพอที่อนุญาตให้ใช้ อย่า “ใจโตมือโต ลูร้ยลูร้ย” หก ให้ศึกษาภาษาต่างประเทศจนคล่องแคล่ว จนแต่งหนังสือได้ ๒ ภาษาเป็นอย่างน้อย โดยภาษาไทยต้องรู้ด้วย เพราะต่อไปจะต้องใช้เป็นนิจ ภาษาต่างประเทศเป็นหนทางไ้หาความรู้และต้องเรียนเลขด้วย เจ็ด ให้ประพฤติให้เรียบร้อยตามแบบอย่างซึ่งโรงเรียนตั้งไว้ “อย่าเกะกะ วุ่นวาย เชื่อตัวเชื่อฤทธิ์ไปต่างๆ จงอุสาหะพากเพียรเรียนวิชาให้รู้มา ได้ช่วยกำลังพ่อเป็นที่ชื่นชมยินดีสมกับที่ที่มีความรักนั้นเถิด” (ตัวสะกดตามต้นฉบับ) [จุลจอมเกล้าฯ : ๒๔๗๕]

พระราชประวัติระหว่างที่ทรงศึกษาอยู่ในต่างประเทศที่จะนำเสนอต่อไปนี้เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า องค์สุโขทัยธรรมราชา ทรงปฏิบัติตามนัยแห่งพระบรมราโชวาทนี้ด้วยดีในทุกประเด็นหลัก

อาจารย์ชั้นผู้ใหญ่ในยุคปัจจุบันของวิทยาลัยอีตัน (Eton College) โรงเรียนราชภัฏประเภทอยู่ประจำ ชั้นเอกของอังกฤษ ซึ่งองค์สุโขทัยธรรมราชาเคยทรงเป็นนักเรียนอยู่ ๒ ปี ได้เขียนบทความ ซึ่งสกัดสาระจากเอกสารจดหมายเหตุของโรงเรียนเกี่ยวกับพระองค์ว่า “ทรงเป็น “ผู้ฉลาดที่สุดในกลุ่ม” และความตรงต่อเวลา ทั้งละเอียดถี่ถ้วนและมุ่งมั่นที่จะทรงทำให้สูงสุดความสามารถในทุกสิ่ง ไม่น่าแปลกใจที่ทรงทำได้ดีที่สุดในวิชาภาษาฝรั่งเศส แต่ก็ทรงแสดง “ความสามารถ” ในวิชาวิทยาศาสตร์ด้วย อีกทั้งยังทรงได้คะแนนสูงในการสอบภาษากรีกโบราณ การผสมผสานกันระหว่างท่วงท่าที่เป็นระเบียบแบบแผนกับความพร้อมที่จะทรงทำความเข้าพระทัยกับแนวคิดใหม่ ๆ ได้ช่วยให้ทรงดำรงพระองค์ได้อย่างมั่นคงที่อีตัน และได้กลายเป็นบทเรียนที่ไม่ทรงลืมเลยในช่วงหลังแห่งพระชนม์ชีพ” และว่า “การที่ทรงเป็นผู้ที่สนิทใจด้วยง่ายก็สำคัญ บรรดาครูอาจารย์ของพระองค์พอใจตั้งแต่แรกกับ “เด็กน้อย ที่น่ารักและน่ารัก” พระองค์นี้ และนิยมชมชอบก็พระอัยยาศัยแจ่มใส และการที่ทรงยึดหยุ่นปรับพระองค์เองได้ แม้ว่าพระวรกายจะย่อมก็ตาม โดยที่เราสัมผัสได้ว่าทรงชนะเลิศต่างๆของพระองค์ได้ก็โดยการเอาชนะใจคน ด้วยพระเสน่ห์และการดำรงพระองค์อยู่ในทำนองคลองธรรมโดยแท้ (Gailey ๒๐๐๙ พุทธิสาณ แพล ๒๕๕๓ : ๑๕, เน้นข้อความโดย พุทธิสาณ)

สำหรับเมื่อประทับทรงศึกษาต่อในวิชาทหารที่ราชวิทยาลัยทหาร เมืองวูลลิซันนั้น ผู้เขียนไม่มีข้อมูลมากไปกว่ารายงานที่ว่าทรงสอบได้ดี ทรงเอาพระทัยใส่ในการศึกษาเล่าเรียนตลอดเวลา (ศิลปากร, กรม ๒๕๒๓ : ๓๑) แต่แน่ชัดว่า นอกจากที่พระองค์ทรงสามารถทรงกีฬา ซึ่งต้องใช้ความสมบุกสมบันและความอดทนที่วิทยาลัยอิตันแล้ว ยังทรงได้รับการอบรมจากราชวิทยาลัยทหารนั้น ให้ทรงมีความเป็นทหารหาญที่กล้าเสี่ยงภัยเพื่อคุณค่าที่เหนือกว่าตน ทั้งนี้จากข้อมูลเมื่อทรงเป็นนายร้อยตรีกิตติมศักดิ์แห่งกองทัพอังกฤษ ประจำการ ในกองทหารปืนใหญ่ม้าที่เมือง ออลเดอร์ช็อตนั้น สงครามโลกครั้งที่หนึ่งได้อุบัติขึ้น พระองค์ต้องพระประสงค์ที่จะเสด็จร่วมรบกับพระสหายทหารชาว อังกฤษมากถึงกับรับสั่งขอต่อสมเด็จพระเจ้าจอร์จที่ ๕ หากแต่พระราชอำนาจพระองค์นั้นไม่อาจพระราชทาน พระราชานุญาตได้ เพราะทรงเป็นผู้มีสัญชาติสยาม ประเทศที่ยังเป็นกลาง ในสงคราม (ศิลปากร, กรม ๒๕๒๓ : ๓) “คุณค่าที่เหนือกว่าตน” ในที่นี้ หากนำเหตุผลที่สยามได้ให้ไว้เกี่ยวกับ การที่ต่อมาได้ร่วมกับฝ่ายอังกฤษในการสงคราม เดียวกันนั้น ที่ว่า คือ การที่ประเทศใหญ่ได้เข้ารังแกประเทศเล็ก ย่อมตีความได้ว่าหมายถึง ธรรมแห่งการไม่เบียดเบียน กัน อันเป็นธรรมที่ปรากฏมีในคำสอนของทุกศาสนาและวัฒนธรรม (กัลป์ปลัดดา ดุตตา ๒๕๕๕ : ๕) ดังนั้นการที่องค์ สุธยทัยธรรมราชาได้ทรงอาศัยโอกาสที่จะทรงทำคุณแก่บ้านเมืองและโลก จึงเป็นการทรงทำตามพระบรมราโชวาท ที่ ทูลกระหม่อมพ่อของพระองค์ได้พระราชทานไว้แก่พระราชโอรส

พ.ศ. ๒๔๖๐ ได้ทรงพระผนวชเป็นเวลาหนึ่งพรรษา ในระหว่างนั้นได้ทรงศึกษาพระพุทธรธรรมลึกลง ซึ่งพอที่จะทรงพระนิพนธ์เรียงความแก่กระทู้ธรรม ทรงได้รับรางวัล ๓ เรื่อง คือ เรื่อง “คนผู้ได้รับการฝึกหัดแล้วเป็นผู้ประเสริฐในมวลมนุษย์” เรื่อง “โลกอันเมตตาคนใจกว้าง” และ “ความรู้จักพอดียังประโยชน์ให้สำเร็จทุกเมื่อ” ซึ่งเป็นเครื่องพิสูจน์ว่าทรงสามารถทรงพระอักษร (เขียน) ภาษาไทยได้อย่างกระชับได้ใจความแจ่มแจ้ง

นอกจากนั้นยังควรตั้งข้อสังเกตไว้เป็นสำคัญว่า เรื่องแรก เน้นถึงความสำคัญของการฝึกหัดทั้งกาย วาจา และใจ โดยการฝึกหัดใจนั้น “สำคัญที่สุด” และผู้ประเสริฐนั้นหมายถึงบุคคลที่ดีกว่าผู้อื่น มิใช่เพราะมีทรัพย์สินมาก หรือยศสูง ซึ่ง “หาใช่ความดีของตนเองไม่” เรื่องที่สองมีข้อสรุปว่า “หากว่าเมตตาไม่มีในสันดานของมนุษย์บ้างแล้ว...คนที่หลายจะนึกถึงความสุขของตนผู้เดียว แล้วเบียดเบียนผู้อื่น ฝ่ายผู้เป็นใหญ่ก็จะใช้อำนาจของตนบีบบังคับผู้น้อย...โลกก็จะถึงความจลาจลโดยเหตุนี้เอง” เมตตาจึงค้ำจุนโลกไว้ด้วยประการฉะนี้ ส่วนเรื่องที่สามว่าด้วยมัชฌิมาปฏิปทา หรือ “การปฏิบัติเป็นสายกลาง” นั้น ข้อความสำคัญที่ทรงไว้ง่าย ๆ ก็คือ “รู้จักหยั่งเหตุผล รู้จักผ่อนผันอย่าถือเคร่งเกินจำเป็น แต่ก็ไม่ควรจะให้หย่อนเกินไป” (ทั้งหมดตัวสะกดตามต้นฉบับ) (วารนิเวศวิหาร ๒๕๒๘ : ๕๔, ๕๗ และ ๖๒) พระนิพนธ์เหล่านี้ แสดงให้เห็นว่าทรงตระหนักดีในคุณธรรมทั้งสามประการ และหากศึกษาพระจริยวัตรและพระราชดำรัสในช่วงที่ทรงครองราชย์ จะเห็นได้ว่าพระองค์ทรงปฏิบัติตามโดยสม่ำเสมอ และในฐานะผู้ปกครองได้ทรงแนะนำให้บรรดาพลเมืองได้ปฏิบัติเช่นนั้นด้วยซึ่งน่าจะนับได้ว่า ได้ทรงทำหน้าที่ทั้งในเชิง “ธรรมราชา” และ “ราชาปราชญ์”

ขอนำเสนอตัวอย่างพระราชจริยวัตรดังกล่าวแล้วเพียงโดยสังเขปดังนี้ เกี่ยวกับคุณธรรมประการหนึ่ง
เรียง “คนผู้ได้รับการฝึกหัดแล้ว..” ขอให้พิจารณาบทพระราชนิพนธ์ที่ว่า (ดู สนธิ ๒๕๔๕)

“Absolute Monarchy, like democracy, may become harmful at any time, because both principles rely on the perfection of human nature, a very frail thing to depend on. A sound democracy depends on the soundness of the people, and a benevolent absolute monarchy depends on the qualities of the King.”

ซึ่งทรงไว้ในพระราชบันทึก “Democracy in Siam” เมื่อ พ.ศ.๒๔๗๐ ทรงตอบหนังสือขอ
พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับรายละเอียดของอำนาจหน้าที่ของสภากรรมการองคมนตรี ซึ่งกำลังจะจัดตั้งขึ้นเพื่อ
ให้ชนชั้นนำได้ฝึกหัดวิธีการประชุมแบบรัฐสภาทำหน้าที่พิจารณาประเด็นนโยบายและกฎหมาย อันเป็นกลไกส่วนหนึ่ง
ของ “แผน” ของพระองค์ในการปฏิรูประบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่แบบพระมหากษัตริย์
ในระบอบรัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) ซึ่งเป็นรูปแบบหรือแบรนด์ (brand) หนึ่งของประชาธิปไตย

หม่อมราชวงศ์ศีกฤทธิ ปราโมช ได้แปลไว้ในคอลัมน์ “ข่าวไกลนา” ของท่านในสยามรัฐรายวัน ปีที่
๒๗ ฉบับที่ ๙๑๔๖ วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๑๙ ดังนี้

“ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้นก็เหมือนกับประชาธิปไตยในข้อที่ว่า อาจเป็นภัยอันตรายขึ้นเมื่อ
ใดก็ได้ เพราะหลักการของทั้งสองระบอบนี้ขึ้นอยู่กับความประเสริฐสุดของธรรมชาติของมนุษย์ อันเป็นสิ่งที่อ่อนแอ
เหลือเกินที่จะพึ่งพาอาศัยได้ ระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคงนั้นก็ขึ้นอยู่กับจิตใจอันมั่นคง (ในการใช้เหตุใช้ผล) ของ
ประชาชน และระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้นก็ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติ เฉพาะพระองค์ของพระเจ้าแผ่นดิน” (ปัญญา
สติและคุณธรรม)

ข้อความในวงเล็บ ผมขอเพิ่มเป็นการขยายความเพื่อความกระจ่าง

ประเด็นของพระองค์ก็คือ ทั้งสองระบอบ**หลงเชื่อว่า** มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นประชาชนหรือพระเจ้าแผ่นดิน
ใช้เหตุผลเสมอในการตัดสินใจ จึงนับเป็นข้ออ่อนของทั้งสองระบอบ

ดังนั้นในฐานะนักคิด พระองค์จึงทรงมีความสงสัยเกี่ยวกับทั้งสองระบอบว่า “ดี” จริงหรือไม่? แต่
ในฐานะที่ทรงเป็นผู้มีหน้าที่ใน “การจัดการปกครอง” (Governance) และทรงทราบ (รู้และเข้าใจ) ด้วยพระปัญญา
ว่า ประชาธิปไตยกำลังเป็นที่ใฝ่หาของผู้คน ยากที่สยามจะหลีกเลี่ยงกระแสธารแห่งประวัติศาสตร์นั้นได้ จึงได้ทรงใช้
พระสติจัดวางกลไกต่างๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อปรับเปลี่ยนระบอบการปกครองของสยามไปในทางนั้น เพื่อหลีกเลี่ยง
ความระส่ำระสายขัดแย้งจนมีการเลือดเนื้อในแผ่นดิน แสดงถึงพระ**คุณธรรม** โดยทรงเลือกที่จะสร้างระบบกษัตริย์ใน
ระบอบรัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) ซึ่งในโลกสมัยใหม่เป็นประชาธิปไตยประเภทหนึ่ง หรือ แบรนด์
(brand) หนึ่ง เพราะ Constitutional Monarchy เป็นหนทางที่จะหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างการเมืองกษัตริย์กับการ
มีประชาธิปไตย (โปรดดูเพิ่มเติมใน พุทธศักราช ๒๕๕๕ และ Bogdanor, Vernon ๑๙๙๕) การที่ทรงเลือกที่จะรักษา
สถาบันพระมหากษัตริย์ไว้นี้ ผู้มีใจเป็นธรรมไม่น่าจะเห็นแปลกในเมื่อทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้สืบราชสันตติวงศ์

ข้อพึงสังเกตก็คือว่า ในพระราชบันทึกฉบับเดียวกันนั้นได้ทรงไว้ด้วยว่าเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์
ของอังกฤษสมัยหนึ่งเป็นเครื่องเตือนสติว่ากลไกรัฐสภานั้นก็เชื่อว่าจะทัดทานกษัตริย์ได้เสมอไป โดยเฉพาะเมื่อทรงลุก
อำนาจอย่างอุกอจ ดังนั้น เราจึงสรุปได้ว่า พระองค์ทรงเห็นว่าการปกครองนี้จะต้องอาศัยทั้งกลไกวงตุลาการและ
คุณธรรมของบุคคลที่ถืออำนาจอธิปไตย ไม่ว่าจะเป็บุคคลจำนวนเท่าใด ประกอบกัน จึงจะมี “ธรรมาภิบาล” จริง
กล่าวอีกนัยหนึ่ง “คน” กับ “ระบบ” ต้องไปด้วยกัน **ความข้อนี้มิใช่หรือที่เป็นหัวใจของการประชุมครั้งนี้ ?**

ส่วนที่เกี่ยวกับ “ความเมตตา” ผมขอยกมาสัก ๒ ตัวอย่าง ตัวอย่างแรก คือ การที่พระองค์ได้เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรการดำเนินงานของโรงพยาบาลโรคเรื้อนเกาะกลาง เชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๙ และมีพระราชปฏิสันถารถึงทุกข์สุขกับผู้ป่วย ณ ที่นั้นอย่างใกล้ชิด นับเป็นการที่พระองค์ทรงสื่อถึงสังคมทั่วไป ซึ่งขณะนั้น รังเกียจเขาเหล่านั้นว่า เขาสมควรได้รับความเมตตาต่างหาก (ประมวล..๒๕๒๘ : ๖๙ และ สัมภาษณ์ ฉัตรบงกช ๒๕๕๖) ตัวอย่างที่สองเกี่ยวกับการที่ชายชาวจีนผู้หนึ่ง ซึ่งเคยต้องโทษเล่นการพนันและ ได้ถูกเนรเทศออกไปแล้วได้หลบเข้าเมืองมาอีกครั้ง ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา อ้างว่าระหว่าง ๗ ปีหลังนี้ ตนมีความประพฤติดีเรียบร้อยและมีภรรยาคนไทยและ บุตรด้วยกัน ๓ คน อีกทั้งชราภาพแล้ว พระองค์ได้มีพระราชกระแสให้สอบถามว่าทำงานอะไร มีบุตรภรรยาจริงหรือไม่ มี ผู้รับรองความประพฤติหรือไม่ เมื่อทรงได้รับคำตอบว่า ทำการค้าขายข้าวเปลือก มีภรรยาคนไทยและมีบุตรด้วยกันจริง จึงได้พระราชทานอภัยโทษ แสดงว่าทรงมีพระเมตตาแก่ ผู้ประกอบสัมมาอาชีพและต่อภรรยาและบุตรของเขา แต่ใน อีกรายหนึ่งที่ได้กระทำความผิดร้ายแรง แม้มีภรรยาเป็นไทยและบุตรหลายคน และทรง “รู้สึกสงสาร” ภรรยาและบุตร “อยู่บ้าง” ก็ได้โปรดเกล้าฯ ให้ยกฎีกา. (สุวดี ๒๕๓๗ : ๒๕ - ๒๖)

สุดท้ายในเรื่อง “ความรู้จักพอดี” นั้น มีข้อถกเถียงกันมาตั้งแต่รัชกาลที่ ๖ ทั้งในหมู่ผู้กำหนดนโยบาย และพระราชกำหนดกฎหมายแล้วว่าควรมีระบบหลายเมียตามประเพณีเดิมหรือมีระบบเมียเดียว ตามประเพณีตะวันตก ในรัชกาลที่ ๗ การถกเถียงกันในหน้าสื่อมวลชนมีมากขึ้น จึงได้มีพระราชดำริให้พิจารณาในเรื่องนี้อีก โดยสภากรรมการองคมนตรีมีส่วนร่วมในการพิจารณา และให้เปลี่ยนชื่อจาก “ร่างพระราชบัญญัติ จดทะเบียนครอบครัว” เป็น “ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะผัวเมีย” และต่อมาได้มีข้อถกเถียง ในเสนาบดีสภาอีก จึงโปรดเกล้าฯ ให้ลงมติ ปรากฏว่า ๖ คน ใน ๑๔ คน สนับสนุนระบบเมียเดียว อีก ๘ คน สนับสนุนระบบหลายเมีย หลังจากการลงมติ ซึ่งทรงยอมรับ เสียงส่วนใหญ่ นั้น ได้ทรงแสดงพระราชทัศนะว่า ในทางปฏิบัติ นั้นระบบเมียเดียวไม่เป็นผลแม้ในประเทศตะวันตก ดังนั้นไม่มีเหตุผลที่จะละอายหากสยามจะมีระบบภรรยาหลายคนต่อไป ไม่ทรงเห็นด้วยในข้อที่ว่าให้รับลูกแต่ไม่เอาแม่ เพราะจะไม่เป็นธรรมต่อสตรี ทรงสรุปว่า “ควรให้มีเมียได้หลายคน ซึ่งตรงกับความจริง และจะเป็นเช่นนั้นไปอีกนาน” ในที่สุดได้ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ และกำหนดให้มีผลบังคับใช้ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๗๓ แต่ครั้งถึงเวลานั้น ได้โปรดเกล้าฯ ให้รอการประกาศใช้ไปจนถึงวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๔๗๕ เพราะภาวะเศรษฐกิจฝืดเคือง การจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติจะเป็น การทำให้เกิดรายจ่ายใหม่ขึ้น เห็นได้จากกรณีนี้ว่า ทรงมี “ความรู้จักพอดี” ในหลายๆด้าน โดยพระองค์เอง ทรงเป็นแบบอย่าง ในพระราชจริยวัตรของความนิยมในระบบเมียเดียว (สุวดี ๒๕๓๗ : ๒๖ - ๒๘)

รวมความได้ว่า ในพระสถานภาพ “ลูกคนเล็กและน้องคนเล็ก” องค์สุโขทัยธรรมราชา ทรงได้รับความเอ็นดูทั้งจากทูลกระหม่อมพ่อและสมเด็จพระเจ้าแม่และพระเชษฐภคินีของพระองค์บังเกิดเป็นความเกรงพระ (ราช) ฤทธิ และการถือเป็นแบบอย่างอยู่ไม่น้อย แต่ในขณะที่เดียวกันพระสถานภาพนั้นได้เปิดพื้นที่โอกาสให้ได้ทรงเป็นพระองค์เองได้ตามสมควร จึงทรงสามารถศึกษาหาความรู้ตามความสนพระทัยได้โดยไม่ต้องทรงรู้สึกว่าจะต้องทรงรับกรณียกิจหน้าที่ใดเป็นการเฉพาะ และปรากฏว่าทรงวางพระองค์ได้ดีตามธรรมเนียมของประเทศอังกฤษและได้ทรงได้รับการหล่อหลอมและทรงหล่อหลอมพระองค์เองให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ก่อนอื่นใด ประกอบด้วยความรู้ทักษะหลายด้านซึ่งทรงพระปัญญาสามารถเข้าพระทัยในแก่นสาระที่ได้ทรงนำมาใช้ทรงปฏิบัติ ตามสถานการณ์ ครั้นเมื่อได้ทรงพระสีกขาบท ศึกษาพระพุทธรูปตลอดจนทรงปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ก็ได้ทรงเจริญพระสติปัญญา ศิลปฏิบัติ หยั่งซึ่งซึ่งธรรมชาติของมนุษย์ เป็นพระคุณธรรมประจำพระทัย ดังที่ได้อัญเชิญมาแสดงให้เห็นไว้เป็นสังเขปแล้วนี้

พระคุณธรรม

บัดนี้ขอนำเสนออย่างสังเคราะห์ถึงพระคุณธรรมให้กว้างออกไปกว่าที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็น ๕ ชุด ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสาระของการประชุมครั้งนี้ โดยทดลองพิจารณาพระคุณธรรมเหล่านั้นในกรอบของคดิธรรมราชาเท่าที่ผมนจะมีปัญญาทำได้

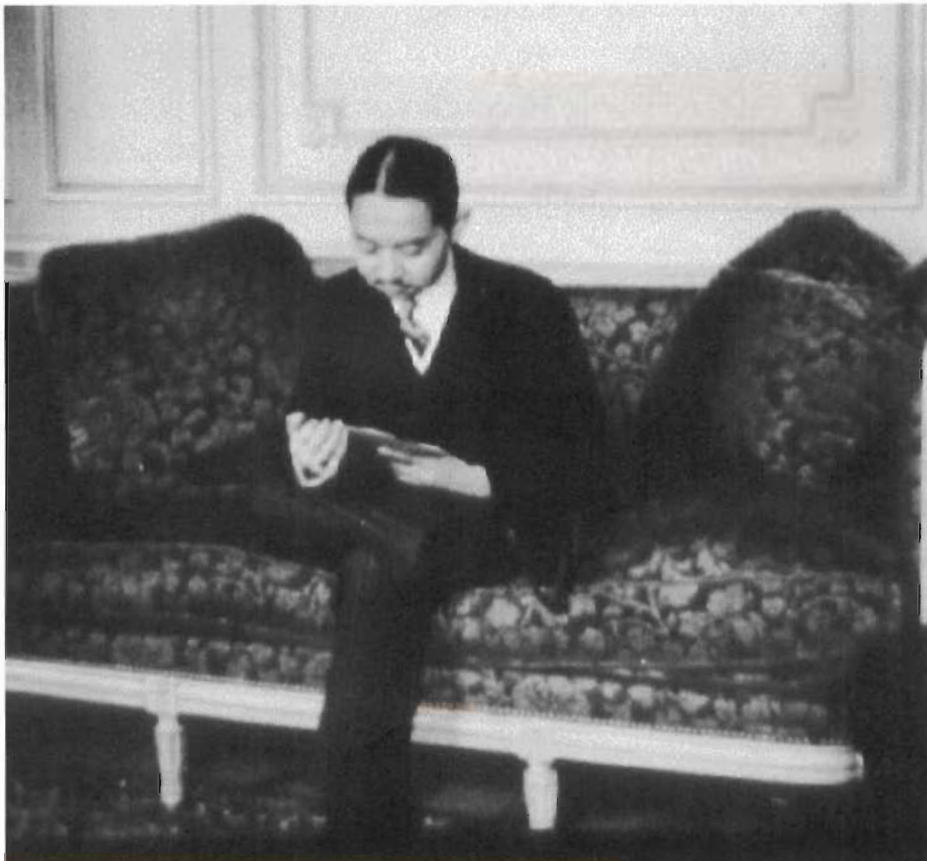
๑. สันติวิธีในพระราชจริยวัตร

พระองค์เสด็จผ่านพิภพและทรงเข้าสู่วัยรุ่นในสถานการณ์หน้าสีหน้าขวาน ที่สยามเสี่ยงต่อการตกเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตก ซึ่งในสถานการณ์นั้น สมเด็จพระปิยมหาราชได้ทรงหลีกเลี่ยงการสงครามด้วยการทรงยอมสละส่วนน้อยเพื่อรักษาส่วนใหญ่ และเอกราชของชาติไว้ ดังนั้น ทั้งเอกราชของชาติและสันติวิธี อีกทั้งความพร้อมที่จะเสียสละ จึงน่าจะเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้พระราชหฤทัยขององค์ประชาธิปกมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ดังมีข้อสังเกตจากราชประวัติในช่วงที่ทรงศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยอิตินว่า ไม่โปรดการใช้กำลัง หากแต่ทรงเอาชนะใจผู้คนได้ด้วยพระเสน่ห์ และพระคุณธรรมประจำพระทัย แต่กระนั้น ก็ใช้ว่าเมื่อแรกทรงเป็นนายทหาร

ที่อังกฤษจะทรงปฏิเสธรสครามโดยสิ้นเชิง หากแต่ได้ทรงแสดงความพร้อมที่จะเสด็จสู่สนามรบเยี่ยงทหารหาญในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ทั้ง ๆ ที่ไม่จำเป็นที่จะต้องทรงอาสาเช่นนั้น ทั้งนี้เพราะทรงเห็นถึงอธรรมของการที่ประเทศใหญ่ได้เข้ารังแกประเทศเล็ก ครั้นเมื่อทรงเป็นพระมหากษัตริย์ก็ได้ทรงเลือกสันติวิธีทั้งในการทรงวางรูปการปรับเปลี่ยนระบอบการปกครองเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงความขัดแย้งรุนแรง ซึ่งอาจนำไปสู่การเสียเลือดเนื้อของคนไทยด้วยกัน ในกรณีที่คณะราษฎรได้ยึดอำนาจเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยพลัน และในช่วงหลังจากนั้น ก็ได้ทรงพระชัตติยะมานะอดกลั้นพระราชหฤทัยเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงความขัดแย้งรุนแรง ทั้งยังได้ทรงแนะนำให้เจรจាកันโดยสันติ แต่เมื่อไม่เป็นผล จึงทรงเลือกที่จะทรงปลีกพระองค์ออกจากราชบัลลังก์ ซึ่งประการหนึ่งเป็นการป้องกันมิให้มีการเสียเลือดเนื้อ แต่แล้วพระชะตาชีวิตได้กำหนดให้ต้องทรงเผชิญกับความยากลำบากของภาวะสงครามโลกครั้งที่สองในต่างแดนจนเสด็จสวรรคต

๒. พระวิริยะอุตสาหะในการทรงศึกษาหาความรู้

แม้พระองค์จะมีได้ทรงมีพระอัจฉริยภาพเป็นที่ประจักษ์ในด้านใดด้านหนึ่งเป็นการเฉพาะก็ได้ทรงมีพระวิริยะอุตสาหะมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์และตลอดพระชนมชีพ ในการทรงศึกษาเรียนรู้สาระที่หลากหลายตั้งแต่อักษรศาสตร์ถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งจากการทรงพระอักษรและการทรงสนทนาวิสาสะกับผู้รู้และผู้มีประสบการณ์ รวมทั้งทรงเรียนรู้ด้วยพระองค์เองจากการปฏิบัติจริง โดยทรงมุ่งหาเหตุของสิ่งและปรากฏการณ์ ด้วยเหตุนี้ จึงทรงสามารถมีพระราชทัศนะในเรื่องราวต่างๆ ที่ต้องทรงมีพระบรมราโชบาย แต่ก็ทรงยอมรับอย่างตรงไปตรงมาว่าทรงมีข้อจำกัดในความรู้บางด้าน เช่น การทหารเรือและเศรษฐกิจ การศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สนพระราชหฤทัยเป็นพิเศษ ด้วยทรงเห็นว่าสำคัญต่อการสร้างความเป็นคนที่มีเหตุผล ความคิดอ่านไม่ถูกชักจูงได้โดยง่าย ตลอดจนมีศีลธรรมจรรยา

๓. พระราชหฤทัยกว้าง รับฟังความคิดเห็น

พระอุปนิสัยที่เด่นอย่างหนึ่ง คือ พระราชหฤทัยที่กว้าง พร้อมทั้งจะทรงสดับและตรិตรอง ความคิดเห็นของผู้อื่น ถึงขนาดที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ โสกว่าพระองค์ถึงหนึ่งรอบนักษัตรรับสั่งว่าทรง “เป็น liberal อย่างเอก” การทรงรับฟังความคิดเห็นและพระราชหฤทัยที่กว้างนี้ ไม่ได้หมายความว่า ไม่ทรงมีความคิดเห็นเป็นของตนเอง แต่ในพระราชสถานะพระมหากษัตริย์ผู้เป็นประธานในการประชุม ได้ตั้งพระราชหฤทัยถือเสียงส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ เสมือนว่าจะทรงวางพระองค์เป็นแบบอย่างของวิถีประชาธิปไตย หากแต่ว่าพระราชนิยมประการนี้ ได้ยังให้ผู้คนที่คาดหวังให้ทรงใช้อำนาจสมบูรณาญาสิทธิเกิดความผิดหวังในพระองค์ กระนั้น ก็ได้ทรงมีความอดกลั้นต่อเสียงวิพากษ์วิจารณ์ในสื่อมวลชนต่างๆ ไม่ได้ทรงกระทำการรุนแรงด้วยการปิดปาก เมื่อใดก็ตามที่พระองค์ทรงแสดงพระราชทัศนะของพระองค์อย่างชัดเจน ก็ได้ทรงย้ำไว้ด้วยว่าความคิดเห็นของพระองค์ต้องมีการพิสูจน์ความถูกต้องต่อไปเช่นเดียวกับความคิดเห็นของผู้อื่น

๔. พระราชทัศนะต่อประชาธิปไตย

พระองค์ทรงมีความสงสัยตามแบบฉบับที่ดีของปัญญาชนว่า ประชาธิปไตยนั้นเป็นของดีจริงหรือไม่ และเหมาะสมสำหรับที่จะใช้ในสยามหรือไม่ แต่กระนั้น ในฐานะผู้ศึกษาติดตามกระแสธารแห่งประวัติศาสตร์ ได้ทรงวินิจฉัยว่าสมบูรณาญาสิทธิราชย์หรือออตตาธิปไตยนั้นน่าจะล้าสมัย และประชาธิปไตยกำลังเป็นที่ใฝ่หาของผู้คน ดังนั้น จึงได้ทรงเห็นเป็นพระราชพันธกิจที่จะต้องทรงอำนวยให้ระบบกษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) ซึ่งเป็นรูปแบบหรือแบรนด์ (brand) หนึ่งของประชาธิปไตย ได้วิวัฒนาการขึ้นในสยาม เพื่อที่จะได้เป็นหนทางหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างการมีสถาบันพระมหากษัตริย์กับการมีระบอบประชาธิปไตย และในการนั้นรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งอยู่คู่กับ และยังคงคุณประโยชน์แก่สยามมาแต่โบราณกาลการทรงเห็นเป็นพระราชพันธกิจเช่นนี้ สอดคล้องกับแนวทางการบำรุงรักษาสิ่งที่ดีแต่อดีตควบคู่ไปกับการนำสิ่งใหม่ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมแก่สยาม ซึ่งทรงใช้เป็นพระบรมราชาบายทุกด้าน และไม่แปลกในเมื่อทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้สืบราชสันตติวงศ์

แม้ว่าพระองค์จะได้ทรงปฏิบัติหน้าที่พระมหากษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญด้วยการทรงใช้พระราชสิทธิของพระมหากษัตริย์ในระบอบนั้นในการพระราชทานคำปรึกษา คำแนะนำ และคำเตือนสติแก่ผู้ที่มีอำนาจในการปกครองจริงๆ แต่ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันเกี่ยวกับวาระระบบกษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญนั้นควรเป็นเช่นใด เป็นเหตุสำคัญให้มีความขัดแย้งตกลงกันไม่ได้ระหว่างพระองค์กับผู้ที่มีอำนาจในการปกครอง นอกจากนั้น เมื่อทรงเห็นว่าการปกครองมิได้เป็นไปโดยหลักนิติธรรม กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้ยังขาดโอกาสในอันที่จะมีสิทธิเสียงในนโยบายของประเทศโดยแท้จริง พระองค์ผู้ได้ทรงสัญญาไว้แต่เมื่อเสด็จขึ้นครองราชสมบัติที่จะทรงปกป้องคุ้มครองประชาชนตามหน้าที่ของธรรมราชา จึงทรงละอายพระทัยที่ไม่ทรงสามารถรักษาสัญญานั้นไว้ได้ เนื่องด้วยได้ทรงสละพระราชอำนาจแล้วตั้งแต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ อีกทั้งการทรงใช้พระราชสิทธิก็ไม่ได้รับการยอมรับ เหตุดังนั้น จึงได้ทรงสละราชสมบัติ โดยได้ทรงย้ายถึงหลักการของระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคงว่าต้องเป็นการปกครองโดยหลักนิติธรรม เคารพในสิทธิเสรีภาพของประชาชนและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีสิทธิเสียงในนโยบายของประเทศ เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้ทำความเข้าใจกันให้ถ่องแท้ต่อไป

“เสด็จฯ เยี่ยมนายกรัฐมนตรีอังกฤษที่ลอนดอนก่อนทรงสละราชสมบัติ”

๕. ธรรมในพระราชจริยวัตร

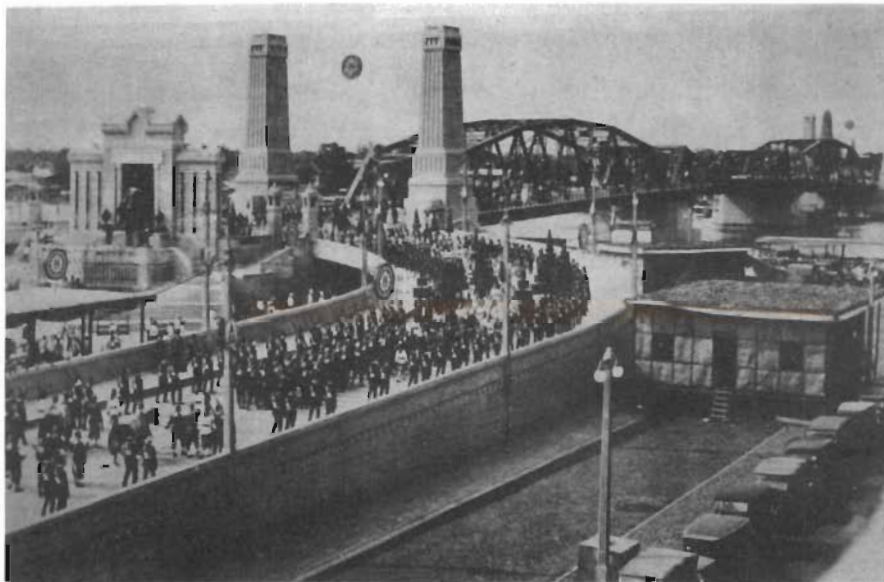
โดยที่ “ทศพิธราชธรรม” ธรรม ๑๐ ประการ ซึ่งมักจะเข้าใจกันว่าเป็นธรรมสำหรับพระมหากษัตริย์เท่านั้น ผู้รู้อธิบายว่าเป็นคุณธรรมที่ผู้นำองค์กรไม่ว่าเล็กหรือใหญ่พึงมีเพื่อที่ผู้คนในองค์กรนั้น ๆ เกิดความยินดีและพึงพอใจ [พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส ๒๕๕๖ : ๑๔ และ ๓๒ - ๓๓ และพระธรรมปิฎก ๒๕๔๕ : ๒๔๐ - ๒๔๑.] ดังนั้น จึงสามารถใช้เป็นร่องในการพิจารณาถึงธรรมในพระราชจริยวัตรขององค์สุโขทัยธรรมราชาได้ โดยมีจำเป็นต้องผูกติดอยู่กับการที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์อยู่ ๙ ปีใน ๔๘ ปี ของพระชนม์ชีพ ดังต่อไปนี้

(๑) ทาน (รู้จักให้) พระองค์ทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เมื่อเสด็จไปทรงศึกษาชั้นเสนาธิการที่ประเทศฝรั่งเศส เพื่อที่จะได้ไม่เป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดินหากการศึกษานั้นไม่ส่งผลให้ทรงปฏิบัติราชการทหารได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พระองค์พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นทุนการศึกษาสำหรับผู้เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ชื่อนั่งเรือความรู้ด้านการเกษตรพระราชทานไปตามที่ต่าง ๆ และบำรุงการแพทย์ เป็นการช่วยเหลือประชาราษฎร์ให้มีความสามารถที่จะเลี้ยงตนเองได้และมีสุขภาพดีขึ้น อีกทั้งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดประกวดและจัดพิมพ์หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กเป็นธรรมทาน เป็นต้น

(๒) ศิล (รู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนเอง) ความรู้จักพอดีหรือทางสายกลางเป็นลักษณะเด่นของพระราชจริยวัตร ไม่ทรงประพฤตินักไปในทางโลก ทรงมีพระคู่ขวัญเพียงพระองค์เดียว ไม่ทรงใช้จ่ายฟุ่มเฟือย หากแต่ให้พอสมพระเกียรติทุกเมื่อ ทรงใช้พระเดชและพระคุณประกอบกัน โดยพระเดชนั้นทรงใช้ในทางที่เป็นพระคุณ เป็นต้น

(๓) บริจาคะ (รู้จักเสียสละ) ทรงเสียสละเงินปีที่รัฐบาลจัดถวายลดลงในสัดส่วนที่มาก เป็นการนำทางนโยบายการจัดงบประมาณแผ่นดินให้ได้ดุล ทรงบริจาคที่ดินและพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์และทรงชักชวนให้ราษฎรได้บริจาคสมทบกับทางราชการเป็นค่าก่อสร้างเฉพาะตัวสะพานปฐมบรมราชานุสรณ์ ซึ่งจะยังประโยชน์แก่ส่วนรวม ทรงยินยอมสละพระราชอำนาจการปกครองแผ่นดินเพื่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หลีกเลี่ยงการที่ประชาราษฎร์จะรบกันเอง

(๔) **อาชชวะ** (รู้จักชื่อตรง) ทรงมีความสัจย์ซื่อต่อสมเด็จพระมหาลี ซึ่งทรงมีแต่พระองค์เดียว ทรงมีความซื่อตรงในการทรงอธิบายปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาของบ้านเมือง อีกทั้ง ทรงยอมรับความย่อหย่อนบกพร่องของพระองค์เองอย่างตรงไปตรงมา ไม่ทรงหลอกลวงประชาชน ทรงแนะนำอย่างไรก็ทรงปฏิบัติเช่นนั้น คือ ทรงมีความสัจย์ซื่อต่อพระองค์เอง ไม่ทรงหักเหจากหลักการที่ทรงยึดถือ

(๕) **มัททวะ** (รู้จักอ่อนโยน) ความสำรวม มีเสน่ห์ และคุณธรรมประจำพระทัยได้โน้มนำให้พระอาจารย์ชาวต่างประเทศเอ็นดูและใส่ใจในพระบุคลิกลักษณะ ความไม่ถือพระองค์โน้มนำให้เด็ก ๆ ในพระราชอุปการะรักและภักดีต่อพระองค์ และสำนักในพระมหากุณมาธิคุณโดยมีขาคความเกรงพระทัย ทรงแม่พระเมตตาแก่เด็ก ๆ บุตรข้าราชการบริพารด้วยการจัดการศึกษาสำหรับเขา ตลอดจนต่อนักเรียนและลูกเสือทั่วไป ซึ่งได้พระราชทานข้อคิดให้รู้จักคิด มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักผูกจิตผูกใจผู้น้อย

(๖) ตปะ (รู้จักยับยั้งชั่งใจ) ทรงมีความเพียรสูงในการทรงศึกษาเล่าเรียน ไม่แต่เมื่อทรงพระเยาว์ หากทรงชวนชวหาความรู้อยู่ตลอดพระชนม์ชีพ ซึ่งรวมถึงเกี่ยวกับพระพุทธธรรม จึงทรงมีความมุ่งมั่นในการทรงทำหน้าที่พระมหากษัตริย์สู่เป้าหมายที่ทรงตั้งไว้ ทั้ง ๆ ที่ได้ทรงประสบกับอุปสรรคขวากหนามนานาประการ ทรงใช้ความเชื่อในผลแห่งกรรมเป็นเครื่องเตือนสติว่า “ถ้าคนเราเชื่อในกรรมจริง ๆ แล้ว จะมีความสุขไม่น้อย โดยที่ไม่ทำให้รู้สึกท้อถอยอะไร เพราะไม่ควรมานั่งคิดใคร่ ๆ หรืออะไรต่าง ๆ จนไม่เป็นเรื่อง”

(๗) อักโกระ (รู้จักระงับความโกรธ) แม้ว่าจะไม่ทรงพอพระราชหฤทัยกับเหตุการณ์บ้านเมืองอยู่เนือง ๆ แต่ก็ทรงระงับพระอารมณ์ไว้ได้เสมอ โดยทรงระลึกถึงพระธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงตอบโทรเลขที่รัฐบาลมีใบแสดงความโทมนัส เมื่อทรงสละราชสมบัติว่า แม้ว่าจะได้มีความเห็นไม่ตรงกัน “ข้าพเจ้ามิได้มีความรู้สึกโกรธชิงแค้นเคืองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเลย”

(๘) อวิหิงสา (รู้จักการไม่เบียดเบียน) พระราชาทานพระราชดำรัสบ่อยครั้ง ชักจูงให้ประชาราษฎร หมู่เหล่าต่าง ๆ ละจากการเบียดเบียนกัน ไม่ทรงหลงระเห็จในอำนาจราชศักดิ์ กลับทรงเลือกที่จะสร้างกลไกจำกัดพระราชอำนาจของพระองค์เอง ทรงถือเสียงส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ในการกำหนดนโยบาย ทั้ง ๆ ที่หลายครั้งไม่เป็นไปตามพระราชประสงค์ เมื่อต้องทรงประหยัดตัดทอนงบประมาณแผ่นดินหรือเก็บภาษีเพิ่ม ก็ได้ทรงทำด้วยความระมัดระวังมิให้เดือดร้อนแก่ผู้ที่ยากไร้ และด้วยความหนักพระราชหฤทัยอย่างยิ่ง

(๙) ขันติ (รู้จักอดทน) ทรงมีความอดทนในการทรงฝึกทหาร ทั้ง ๆ ที่พระวรกายย่อม และพระพลานามัยไม่สมบูรณ์ ทรงงานหนักด้วยความละเอียดถี่ถ้วน เข้าถึงประเด็นสาระแห่งเรื่องราวที่ต้องทรงมี พระบรมราชวินิจฉัย ทั้ง ๆ ที่ทรงมีปัญหาพระเนตรทรงมุ่นม่นประกอบพระราชภารกิจพระมหากษัตริย์สู่เป้าหมายที่ได้ทรงตั้งไว้แต่แรกจนถึงที่สุดจริง ๆ ทั้ง ๆ ที่ต้องทรงประสพกับความท้าทายยากลำบากโดยต่อเนื่อง ทรงบากบั่นหาทางแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี และในวาระสุดท้าย จึงทรงสละราชสมบัติ เพื่อหลีกเลี่ยงการเสียเลือดเนื้อ

(๑๐) อวิโรธนะ (รู้จักหนักแน่นในธรรม) ทรงวางพระองค์หนักแน่นในธรรม ไม่ทรงหวั่นไหวจนเกินควรต่อถ้อยคำที่ร้าย ทรงพยายามผดุงความเที่ยงธรรมเหนือความยุติธรรมตามกฎหมายโดยเมื่อมีคนจีนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ถวายฎีกาขอไม่รับโทษเนรเทศ ได้ทรงวินิจฉัยว่าเขาเป็นผู้ที่ประกอบสัมมาอาชีพและรับผิดชอบต่อภรรยาคนไทยและบุตรที่เกิดในสยาม จึงเป็นกำลังสำคัญของชาติและควรให้ได้อยู่ต่อไป ต่อมาทรงร้องขอให้รัฐบาลอนุญาตให้ราษฎรทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษได้โดยตรง ด้วยทรงถือคิดว่า “ถ้าคนเราไม่มีความยุติธรรมอันใดอันหนึ่งที่สูงกว่าความยุติธรรมของคนต่อคนกันเองแล้ว คนที่ประพฤติดีเห็นจะน้อยเต็มที และจะเป็นที่น่าเหี้ยมแทงใจอย่างยิ่ง” นับเป็นการที่พระองค์ทรงถือผลแห่งกรรมเป็นใหญ่กว่า ความยุติธรรมในโลกมนุษย์ปุถุชน อีกทั้งในวาระที่จะทรงสละราชสมบัติ ได้ทรงเน้นย้ำถึงหลักนิติธรรมในการปกครองที่ต้องไม่มีความลำเอียงหรือการทำตามอำเภอใจของผู้ปกครองว่าเป็นหลักอันขาดเสียมิได้ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

เห็นได้ว่า ธรรมในพระราชจริยวัตรของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น อิงอยู่กับทศพิธราชธรรมไม่น้อยมาโดยตลอด นับว่าพระองค์ได้ทรงพยายาม “ทำให้ผู้อื่นยินดีปรีดาและพึงพอใจโดยธรรม” แต่จะได้สร้าง “ประโยชน์เกื้อกูลและสุขแห่งมหาชน” ตามความในพระปฐมบรมราชโองการเมื่อทรงบรมราชาภิเษกเพียงใดนั้น ย่อมแล้วแต่ว่า “มหาชน” ส่วนใดคณะใดบุคคลมัใดเป็นผู้ประเมิน และโดยได้มองอย่างรอบด้านแล้วหรือไม่ ประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาพระราชประวัติและพระราชจริยวัตรจึงน่าจะอยู่ที่ การนำมาพิจารณาตรึงตรองว่า หากในปัจจุบันนี้ เรามีผู้นำเช่นนี้ จะดีในแง่ใด เพียงใด มากกว่าอย่างอื่น

บรรณานุกรมคัดสรร

กัลป์ปลัดดา ดุตตา (กฤติกา เลิศสวัสดิ์และคณะ แปล) (๒๕๕๕) สิทธิของเรา สิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ : สถาบัน สิทธิมนุษยชนแห่งเอเชีย.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ (๒๕๗๕) พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระเจ้าลูกยาเธอ ทรงพระราชนิพนธ์แล้วเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๘ (พิมพ์ในงานพระราชกุศลทักษิณานุปทานพระราชทานพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถใน วันสิ้นพระชนมมายุครบสัปดาห์ตามวาร ๓ วัน ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๕), กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตสภา/โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๓๗) ประมวลหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก ที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทาน พุทธศักราช ๒๔๗๑ - ๒๔๗๗, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรเจิด อินทุจันทร์ยง (บรรณาธิการ) (๒๕๓๖) ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, กรุงเทพฯ : คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทยฯ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. บวรนิเวศวิหาร, วัด (๒๕๒๘). วัดบวรนิเวศวิหารและมหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ พิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศลในการพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ณ เมรุมาศท้องสนามหลวง วันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๘. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย (มีเรียงความแก่กระทู้ธรรมของทูลกระหม่อมพระประชารูปกตัญญู เดชน้ำ)

ประมวลพระฉายาลักษณ์และภาพพระราชกรณียกิจสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ (๒๕๒๘) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพิมพ์สำหรับพระราชทานในงานถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ณ พระเมรุมาศท้องสนามหลวง วันอังคารที่ ๙ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๘. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ (๑๙๘๔) จำกัด.

ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ (๒๕๒๐) “พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว” ใน ที่ระลึกในงานฌาปนกิจศพ นายพานทองทองเจือ ณ เมรุวัดธาตุทอง วันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๐, กรุงเทพฯ : เอกรัตนการพิมพ์.

พรทิพย์ ดีสมโชค (๒๕๕๔) แนวคิดและวิธีการสื่อสารทางการเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๘ ถึง พ.ศ. ๒๔๗๗, นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) “ราชธรรม” พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, กรุงเทพฯ : สหธรรมิก, ๒๕๕๕ (พิมพ์ครั้งที่ ๑๐).

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส.ทศพิธราชธรรม ๑๐ ตัวชี้วัดสำหรับผู้ปกครอง. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์, ๒๕๕๖

พฤทธิสถาน ชุมพล, ม.ร.ว. (๒๕๔๐) “พระปกเกล้าฯ กับเด็ก ๆ” ในรายงานกิจการประจำปี ๒๕๔๓ ของมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว.

พฤทธิสถาน ชุมพล, ม.ร.ว. (๒๕๔๔) “บ้านไกลบ้าน : ประชาธิปไตยคนในอังกฤษ” ในรายงานกิจการประจำปี ๒๕๔๓ ของมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว.

พฤทธิสถาน ชุมพล, ม.ร.ว. (๒๕๕๕) “ระบบกษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยอังกฤษ” เอกสารคำสอนรายวิชาการปกครองและการเมืองในสหราชอาณาจักร คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พฤทธิสถาน ชุมพล, ม.ร.ว. (๒๕๕๓). “สืบเนื่องจากรพินทรนาถ ฐากูร เฝ้าฯพระปกเกล้าฯ” ใน **จดหมายข่าว สถาบันพระปกเกล้าปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑๐**เดือนตุลาคม ๒๕๕๓.

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี (๒๕๓๑). **สมุดภาพรัชกาลที่ ๗**, กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.

ราชเลขาธิการ, สำนัก (๒๕๓๑). **พระราชประวัติสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ ๗**, กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.

ศรีพรหมา กฤตากร, หม่อม (๒๕๕๐). **อัตชีวประวัติหม่อมศรีพรหมา กฤตากร**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สารคดี. ศิลปากร, กรม (๒๕๒๔) **พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว** กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗).

สนธิ เตชานันท์ (ผู้รวบรวม)(๒๕๔๕) **แผนพัฒนาการเมืองไปสู่การปกครองระบอบ“ประชาธิปไตย” ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว** (พิมพ์ครั้งที่ ๔) กรุงเทพฯ:สถาบันพระปกเกล้า. สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา (๒๕๓๗). **แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับสังคมไทย** (พ.ศ. ๒๔๖๘-๒๔๗๕) ในเอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเนื่องในวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี **พระราชสมภพพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่อง สังคมไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว** จัดทำโดย สถาบันไทยศึกษาและฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ ๗-๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗ ณ ห้องประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Batson, Benjamin. (๑๙๘๔). *The End of The Absolute Monarchy in Siam*, Singapore : Oxford University Press.

Bogdanor, Vernon (๑๙๙๕). *The Monarchy and the Constitution*, Oxford; Clarendon Press.

Gailey, Andrew (๒๐๐๙). “A Thai Prince at Eton” in H.M.King Prajadhipok, *The King and His Garden* (in dedication to H.M.King Prajadhipok at Eton College on ๑๗ June ๒๐๐๙), Bangkok : Amarin Printing and Publishing. PLC.ซึ่งคัดมาตีพิมพ์พร้อมคำแปลโดย ม.ร.ว.พฤทธิสถาน ชุมพล เป็น “สมเด็จพระเจ้าฟ้าชาวไทย พระองค์หนึ่งที่วิทยาลัยอีตัน” ในรายงานกิจกรรมประจำปี ๒๕๕๒ **มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี**,มปท: ๒๕๕๓, หน้า ๒๑ - ๒๓ และ ๑๓ - ๑๖.)

Prudhisian Jumbala (2012).Prajadhipok : The King at the Transition to Constitutional Monarchy in Siam” in Suchit Bunbongkarn and Prudhisian Jumbala (eds.). **Monarchy and Constitutional Rule in Democratizing Thailand**,Bangkok : Institute of Thai Studies, Chulalongkorn University, pp. 106 - 202.

Stevens, Raymond B. ผู้รวบรวม (๒๕๗๔) “กฤตภาคข่าวหนังสือพิมพ์เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินเยือนสหรัฐอเมริกาและแคนาดา” (เอกสารจดหมายเหตุแห่งชาติ).

สัมภาษณ์

ฉัตรบงกช ศรีวัฒนสาร นักวิชาการพิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว. ๒๗ กันยายน ๒๕๕๖.

ศิริน โรจนสร้อย บรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบห้องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สิงหาคม ๒๕๕๖.

ควันทรงจากปลายปีกลาย*

ม.ร.ว. พุทธิธิดาณ ชุมพล

ภาพตริ้งตาตริ้งใจเบื้องหน้า

ภาพที่ปรากฏอยู่เบื้องหน้าผม คือด้านขวาของพระบรมรูปหล่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว งามสง่าท่ามกลางวันเทียนซึ่งโชนมาเป็นระลอกเหนือพระเศียร ในคืนวันที่ ๑๘ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๖ วันแรมหนึ่งค่ำ เดือนหนึ่ง ซึ่งดวงจันทร์ยังปรากฏส่องแสงเด่นอยู่เบื้องบน เป็นภาพที่แปลกตาซึ่งใจในทันทีที่เห็น และน่าจะไม่มีโอกาสได้เห็นอีกง่าย ๆ นึก อีกทั้งคิดคำนึงได้ว่าสอดคล้องกับบรรยากาศของบ้านเมืองในช่วงนั้น

รอบ ๆ บริเวณมีข้าราชการและลูกจ้างสำนักเลขาธิการสภาทั้งสองและแขกรับเชิญ ซึ่งส่วนใหญ่แต่งกายให้คล้ายว่าย่อนยุคไปในรัชกาลที่ ๗ หลงในชุดไทยแบบต่าง ๆ ขายนุ่งผ้าโจงกระเบนสวมเสื้อราชปะแตน ราวกับว่าเป็นคุณนาย คุณหนู คุณพระ คุณหลวง หรือมหาดเล็ก “ตำรวจสภา” ผู้หนึ่งถึงกับนำเครื่องแบบเมื่อ ๒๐ ปีที่แล้วมาแต่งพร้อมหมวกสังกะสีซึ่งขึ้นสนิมแล้วให้ดูย่อนยุค เห็นได้ว่าต่างไปจากทหารไร้อาวุธซึ่งยืนประจำการอยู่ตรงทางเข้าตัวอาคารรัฐสภา ผู้ร่วมงานได้รับหนังสือเล่มเล็ก ๆ มีบทความของผมเรื่องพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับพระราชวังดุสิต และของอาจารย์มาลินี สาคริก เรื่องการดนตรีด้วย

เสวนาเฉลิมพระเกียรติ

ท้ายที่สุดงาน “เสวนาเฉลิมพระเกียรติ ๑๒๐ ปี พระมหากษัตริย์นักประชาธิปไตย” ก็จัดขึ้นได้ ณ ลานหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์ฯ หลังจากที่ได้เลื่อนมา ๒ ครั้งแล้ว เนื่องด้วยก่อนหน้านั้นเส้นทางสู่อาคารรัฐสภาได้รับการควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ด้วยเกรงว่าผู้ชุมนุมทางการเมืองเพื่อกรุยทางสู่สิ่งที่ดีกว่าจะพยายามเข้าไป แม้วันนั้น เส้นทางจะเปิดแล้ว แต่ผู้ขับขี่ยานพาหนะที่จำเป็นจะต้องเลี่ยงถนนราชดำเนินกลางสถานที่ปักหลักชุมนุมไม่ได้เลือกใช้เส้นทางถนนราชวิถีและถนนสุขโยทัยกันมาก จนรถติดอยู่ที่หน้าสวนจิตรลดาเป็นชั่วโมง ดังนั้น การที่จัดงานขึ้นได้ในที่สุดต้องนับเป็นเพราะความพร้อมใจกันประสานงานของข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานเลขาธิการฯ ทั้งสองอย่างแน่นอน หลังจากทีนิทรรศการที่พิพิธภัณฑ์รัฐสภาจัดทำขึ้นเองแต่อย่างที่เป็นมีอาซิฟ และเปิดตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน มีผู้เข้าไปชมได้น้อย แต่การอภิปรายในวันดังกล่าว โดยคุณชวน หลีกภัย อดีตนายภาฯ และผม (“นายจำเป็น”) ในเรื่องพระราชกรณียกิจด้านระบอบการปกครอง และการบำเพ็ญกุศลถวาย และการบวงสรวงในวันที่ ๘ วันคล้ายวันพระบรมราชสมภพดำเนินไปได้ด้วยดีตามสมควร

* ตีพิมพ์ครั้งแรก ในจดหมายข่าวสวามิภักดิ์พระปกเกล้าฯ เมษายน ๒๕๕๖

ทรงมุ่งวางรากฐานประชาธิปไตยให้มั่นคงยั่งยืน

การ “เสวนา” ในวันที่ ๑๘ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๖ ซึ่งมีคุณวสุ แสงสิงแก้ว เป็นผู้ดำเนินรายการ เริ่มขึ้นเข้าไปกว่ากำหนดครึ่งชั่วโมง ด้วยคุณอุทัย พิมพ์ใจชน อดีตประธานรัฐสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นี้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ เป็นนักการเมืองหนุ่มต้องติดคุกเพราะกล้าฟ้องคดีทหารที่ทำการรัฐประหารรัฐบาลของตนเอง และใน พ.ศ.๒๕๔๐ เป็นประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๔๐ คุณอุทัย บรรยายแบบรวบยอดถึงการที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ได้ทรงดำเนินการกฤษฎีกาการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองสู่ระบอบรัฐธรรมนูญ โดยการสร้างองค์กรทางประชาธิปไตยทั้งระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และร่างรัฐธรรมนูญขึ้น คุณอุทัยทิ้งท้ายไว้ว่าพระองค์ผู้ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ได้ทรงเสียสละอย่างใหญ่หลวงถึง ๒ ครั้ง คือ ได้ทรงสละพระราชอำนาจเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ และต่อมาทรงสละราชสมบัติ ทั้งนี้เพราะทรงเห็นแก่อาราประชาราษฎร์เหตุใดผู้ที่อยู่ในฐานะ “สมมุติ” ในปัจจุบันจึงเสียสละไม่ได้ แล้วมาร่วมกันสร้างความสงบผาสุกแก่ประชาชน ผมเป็นคนต่อไปซึ่งถูกกำหนดให้เจาะไปที่การทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ศึกษาวิธีการปกครองตนเองของราษฎรในระดับท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล ผมจึงได้เกริ่นนำด้วยการอัญเชิญคำแปลตอนหนึ่งของพระราชบันทึก “Democracy in Siam” ซึ่งทรงไว้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๐ อ่านให้ได้ฟังกัน ความดังนี้

“เราจะต้องเรียนรู้และเราจะต้องเตรียมตัวเราเองให้พร้อม เราต้องเรียนรู้และทดลองเพื่อที่จะได้รู้ว่าการปกครองแบบรัฐสภาจะเป็นเช่นใดในสยามเราจะต้องพยายามที่จะสอนให้ประชาชนมีสำนึกทางการเมือง และรู้ว่าผลประโยชน์ที่แท้จริงของเขาคืออะไร เพื่อที่เขาจะได้ไม่ถูกชักนำไปโดยผู้ปลุกปั่นหรือผู้ที่เขาแต่ละคนจะฝันถึงโลกพระศรีอารย ถ้าเราจะมีรัฐสภา เราจะต้องสอนประชาชนเรื่องการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกผู้แทนที่เห็นแก่ประโยชน์จริงของเขา” (เหล่าประชาชน)

ด้วยทรงมีพระราชดำริเช่นนี้ จึงทรงเห็นว่า “จะดีกว่าที่จะให้ประชาชนควบคุมกิจการท้องถิ่น ให้ได้เสียก่อนที่จะให้เขาพยายามควบคุมกิจการของรัฐผ่านรัฐสภา” นับเป็นที่มาของการที่หนึ่งปีก่อนหน้านั้น ได้โปรดเกล้าฯ ให้ศึกษาวิธีการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นแล้วยกร่างพระราชบัญญัติเทศบาลขึ้น การศึกษาเปรียบเทียบและการพิจารณาถึงสภาพความพร้อมของสังคมสยามในเวลานั้นดำเนินไปอย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ครั้นจนถึงปลาย พ.ศ. ๒๔๗๓ ต้นพ.ศ. ๒๔๗๔ จึงแล้วเสร็จ เนื้อหาให้มีสภาเทศบาลในเมืองใหญ่ๆ โดยในระยะแรกแต่งตั้งสมาชิกสภาเทศบาลจากผู้มีหรือใช้ทรัพย์สินในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งไม่ได้เป็นข้าราชการ แต่อ่านออกเขียนภาษาไทยได้ และได้พำนักอยู่ในสยามมาแล้วกว่า ๑๕ ปี โดยมีบทบัญญัติว่าจะให้มีการเลือกตั้งต่อไปอย่างไรด้วย เทศบาลมีอำนาจออกเทศบัญญัติและเก็บภาษีท้องถิ่น เพื่อให้เลี้ยงตนเองได้โดยก่อนหน้านั้น ได้ทรงตั้งพระราชหฤทัยหวังว่า กรุงเทพฯ จะเลี้ยงตัวเองได้ก่อนที่พระองค์จะเสด็จสวรรคต ขณะนั้นพระชนมพรรษาเพียง ๓๗ พรรษา แต่พระพลานามัยไม่แข็งแรง

ร่างพระราชบัญญัติซึ่งมีเนื้อหาละเอียดอยู่แล้ว กรมร่างกฎหมายรับไปตรวจตราตั้งแต่ปลาย พ.ศ. ๒๔๗๓ แต่ได้ค้างอยู่ที่นั่น จนเกิดการยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ทั้ง ๆ ที่ทรงเตือนไปหลายครั้ง จึงมิได้ประกาศใช้จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๔๗๖ โดยมีเนื้อหาหลักตามเดิม

เห็นได้ชัดว่า ด้วยต้องพระราชประสงค์ที่จะให้ระบอบประชาธิปไตยที่จะเกิดมีขึ้นนั้น มีความเป็นปึกแผ่นมั่นคงยั่งยืน จึงทรงมุ่งไปที่การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในหมู่ประชาชนว่าจะปกครองตนเองอย่างไร ซึ่งต้องเป็นไปอย่างมีขั้นมีตอน มิฉะนั้นจะล้มเหลวเสียก่อน จนทำให้คิดไปได้ว่าประชาธิปไตยไม่เหมาะแก่สยาม โดยทรงส่ายทักไว้ด้วยว่า “อันตราอยู่ด้วยความใจร้อน”

ภาพยนตร์ “ทรงถ่าย” : ความรู้และคุณธรรมสู่ปวงประชา

จากนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับการที่องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมของสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ประกาศยกย่องพระองค์เป็นบุคคลสำคัญของโลก การ ‘เสวนา’ จึงได้เคลื่อนไปสู่เรื่องพระอัจฉริยภาพด้านการถ่ายภาพยนตร์ คุณศิริน โรจนสโรช บรรณารักษ์ชำนาญการแห่งสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัย สุโขทัย ธรรมาริราชซึ่งดูแลห้องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ที่นั่น ได้เล่าถึงภาพยนตร์เงียบซึ่งทรงถ่ายวัฒนธรรมประเพณีตลอดจนเหตุการณ์บ้านเมือง โดยยกตัวอย่างภาพยนตร์ชุดการเสด็จประพาสชวา ซึ่งมีคุณค่าเชิงโบราณคดีมาก และบันเทิงคดีซึ่งค้นพบว่ามีอย่างน้อย ๔ เรื่อง หากแต่เหลืออยู่ครบเรื่องเพียงเรื่องเดียว คือ “แหวนวิเศษ” ซึ่งถ่ายทำที่เกาะพังงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้แสดงเป็นข้าราชการบริพารที่สำคัญมีเด็ก ๕ คน ชาย ๔ หญิง ๑ คุณศิรินเล่าเรื่องโดยย่อให้ฟังพร้อม ๆ กับการฉายคลิปภาพยนตร์เรื่องนั้น อย่างผู้เล่านิทานผู้ชำนาญ ให้เห็นว่าสนุกแต่แฝงไปด้วยคติธรรมถึงตรงนี้คุณวสุ ได้สลับให้ผมเล่าความทรงจำของท่านแม่ของผม ซึ่งแสดงเป็นเด็กหญิงคนเดียวนั้นว่า จำได้ว่าเมื่ออายุ ๑๑ ปีนั้นสนุกสนานไปกับการปีนปายน้ำตก เทียวไปในป่าละเมาะ ไม่เคียดร้อนแม้แดดแรง และขนมกล้วยอร่อยมากเล่นเป็นเด็กผู้หญิงที่สงสารพ่อเลี้ยงที่ถูกเสกด้วยแหวนวิเศษให้เป็นสุนัข จึงให้เสกกลับมาเป็นคน “คนที่ใจดีที่สุด” พ่อเลี้ยงจึงสำนึกผิดที่หลอกพาเด็ก ๆ ไปปล่อยเกาะไป ๆ มา ๆ การเสวนาจึงวนมาแต่เรื่องของปัจจุบันเข้าจนได้ เนื่องจากคุณธรรมใช้ได้ทุกเมื่อ

พระราชนิพนธ์ในดนตรีการ สืบสานสู่ปัจจุบัน

จากนั้นผู้ร่วมงานได้สดับฟังเพลงพระราชนิพนธ์ไทยเดิม “ราตรีประดับดาว เถา” บรรเลงโดย วงดุริยางค์กองทัพบกด้วยเครื่องดนตรีสากล ไพเราะเพราะพริ้งภายใต้แสงจันทร์ อาจารย์มาลินี สาคริกแห่งมูลนิธิหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) หรือ “จางวางศร” (ตัวเอกในภาพยนตร์เรื่อง “โหมโรง”) ผู้เป็นคุณตาของอาจารย์กล่าวว่า พระมหาเทพกษัตริย์สมุห (เนื่อง สาคริก) สมุหพระตำรวจหลวงซึ่งเป็นคุณพ่อของอาจารย์เล่าว่า เมื่อเกิดงบประมาณขาดดุลในช่วงต้นรัชกาลนั้นรับสั่งว่าต้องทรงหลีกเลี่ยงการทำให้ราษฎรเดือดร้อน จึงจำเป็นต้องทรงเลือกลดขนาดของระบบราชการและเอาคนออก สำหรับเรื่องที่ทรงพระราชนิพนธ์เพลงถึง ๓ เพลงนั้น มีผู้สงสัยว่า “จางวางศร” แต่งถวายหรือไม่ คุณตายืนยันว่าไม่ใช่เลย ทรงมีพระอัจฉริยภาพจริง เมื่อถวายคำแนะนำก็เข้าพระราชหฤทัยได้โดยง่าย นอกจากจะทรงดนตรีแล้วที่สำคัญเมื่อรัฐบาลของพระองค์จำเป็นต้องยุบกรมมหรสพหลวง เพื่อประหยัดงบประมาณนั้นได้ทรงคัดนักดนตรีทั้งไทยและสากล รวมทั้งผู้แสดงโขนละคร ที่มีฝีมือไว้แล้วพระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์เป็นค่าจ้างเพื่อให้ได้แสดงและฝึกสอน “ศิษย์” ไว้สืบทอดได้ซึ่งมีมากมาย นี่คือความจริงที่ผู้ร่วมงานได้ทราบจากการบอกเล่าของอาจารย์มาลินีผู้รู้

เพลงฝรั่งแต่งราชสดุดี

ผู้อภิปรายแต่ละคนยังมีเรื่องจะเล่าอีกมาก แต่เวลาได้ล่วงเลยมา ๒ ชั่วโมง จนถึง ๒๑.๓๐ น. และ “คุณหนู” บางคนก็เริ่มหนาวสั่นแล้ว คุณวสุจึงต้องตัดเข้าสู่การบรรเลงเพลง King Prajadhipok March ซึ่งมีทำนองคึกคักและเศร้า ประพันธ์โดย นาย Michael Bristow โดยไม่ได้มีการอธิบายว่าเขาเป็นใครกันเมื่อจบรายการ คุณอุทัยจึงมีข้อสงสัย ผมได้เรียนว่า เขาเป็นนักประพันธ์เพลงชาวอังกฤษ และบรรณาธิการหนังสือเกี่ยวกับเพลงชาติของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ประพันธ์เพลงนี้ขึ้นเองที่อังกฤษ ด้วยความประทับใจในพระราชจริยวัตรจากการได้อ่านบทที่ ๗ ของหนังสือเรื่องเจ้าชีวิตฉบับภาษาอังกฤษ พระนิพนธ์ ของ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ โดยประพันธ์ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๓ - ๒๕๒๕ และได้ส่งโน้ตเพลงซึ่งยังไม่ได้เรียบเรียงเสียงประสานมาทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระนางเจ้า

รำไพพรรณีฯ สมเด็จพระเจ้า โปรดเกล้าฯ ให้ส่งมาพระราชทานมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ซึ่งรัฐสภาเพิ่งตั้งขึ้นจากเงินที่เหลือจากเงินบริจาคของประชาชนสมทบกับงบประมาณแผ่นดินในการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ คุณอุทัยปรารถนาต่อไปว่า เพลงนี้ “มีสำเนียงไทยอยู่นะ” ซึ่งผมได้เรียนตอบว่า ท่านแม่ผมก็เคยรับสั่งไว้เช่นนั้น ส่วนผมก็นั่งฟังดูมีบางตอนที่ล้อมาจากท่อนหนึ่งของ Violin Concerto in E minor ของ Mendelssohn ซึ่งเป็นเพลงที่โปรดมากและมีผู้เดี่ยวไวโอลินถวายในงานถวายพระเพลิงพระบรมศพอย่างเรียบง่าย ที่สุสานชานกรุงลอนดอนเมื่อ ๗๒ ปีมาแล้ว

“๑๒๐ ปีผ่านฟ้าประชาธิปไตย” ที่ มสธ.

การเสวนาในวันนั้นจึงเป็นโอกาสที่ผู้ร่วมงานและผู้ชมการถ่ายทอดทางโทรทัศน์รัฐสภาได้ทราบว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชกรณียกิจด้านอื่น ๆ ที่สำคัญ ๆ อีกมากในเพียง ๙ ปีแห่งรัชกาล นอกเหนือจากด้านระบอบการปกครองซึ่งพูดกันไม่หมดในวันนั้นแต่เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๖ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้จัดการอภิปรายในหัวข้อ “ความรักของพระปกเกล้าฯ” ขึ้น ซึ่งในวันนั้นมีการอธิบายว่า ทรงรักชาติ รักประชาชน โปรดการทำสวน และใส่พระราชหฤทัยในการขยายและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาสำหรับประชาชน เพื่อให้เขาจะได้พร้อมที่จะเป็นพลเมืองที่มีเหตุผล แข็งขันในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนั้นมสธ. ยังได้แจกหนังสือ ปกแข็งเล่มงามที่มีคุณค่า ซึ่งมีบทความมากมายพร้อมภาพประกอบเกี่ยวกับว่าโปรดการอ่านหนังสือ (โดยมีบรรณานุกรม หนังสือส่วนพระองค์ที่มสธ. ครอบครองอยู่ตีพิมพ์ไว้ด้วย) ทรงเลี้ยงดูเด็ก ๆ ไว้ใกล้ชิดพระองค์มากหลายและทรงจัดการศึกษาแบบบูรณาการพระราชทาน ทรงริเริ่มการพระราชทานหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก ทรงเรียนรู้ตลอดชีวิต จากหนังสือและผู้รู้เป็นแบบอย่าง และโปรดเกล้าฯ ให้มีการสืบสานศิลปวัฒนธรรมรักษาของดีแต่เดิมไว้และนำสิ่งใหม่ มาประยุกต์ใช้ ตลอดจนทรงมีพระราชชนดิธรรมยิ่ง มสธ. ยังได้จัดนิทรรศการที่สง่างามเพียบพร้อมด้วยสาระ และจัดทำ ดี.วี.ดี พระราชประวัติแจกด้วย

สานต่อไปในปีนี้ สำหรับสถาบันพระปกเกล้า ได้ตัดสินใจเลื่อนการประชุมวิชาการประจำปี เรื่อง “ธรรมราชา” ออกไปจากวันที่ ๘ - ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ณ ศูนย์การประชุมสหประชาชาติที่สะพานมัฆวานไป เป็นวันที่ ๗ - ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่โรงแรมเซนทารา ศูนย์ราชการแจ้งวัฒนะ และพิพิธภัณฑสถานพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่สะพานผ่านฟ้าก็จำเป็นต้องปิดการให้เข้าชมเพื่อรักษาความปลอดภัยแก่เครื่องราชภัณฑ์และสิ่งของส่วนพระองค์ เพราะทั้งสองแห่งอยู่ในบริเวณพื้นที่การชุมนุมทางการเมือง แต่ก็ได้ส่งนิทรรศการขนาดย่อมไปร่วมจัดแสดงที่อาคารรัฐสภา อีกทั้งประธานกรรมการพิพิธภัณฑฯ ได้ไปอภิปรายที่มสธ. และนักวิชาการพิพิธภัณฑฯ ก็มีบทความตีพิมพ์ในหนังสือของมหาวิทยาลัยนั้น เพราะฉะนั้นในช่วงปี ๒๕๕๗ นี้ คงต้องคิดอ่านกันต่อไปว่า พิพิธภัณฑฯ จะจัดกิจกรรมใดเป็นการเฉลิมพระเกียรติในเรื่องที่ยังไม่มีหน่วยงานอื่นดำเนินการจะได้ช่วยกัน อำนวยให้สาธารณชน ได้เข้าใจและเข้าถึงพระองค์อย่างรอบด้านและเป็นธรรมกว่าที่เป็นอยู่

[พช./ควันหลงฯ/มกราคม ๒๕๕๗]

เก็บตกจากการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ ๑๕ เมื่อต้นปีนี้*

ม.ร.ว. พงศธิสถาน ชุมพล**

วันที่ ๒๐ เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๕๗ นี้ เป็นวันครบหนึ่งศตวรรษของการที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ กลับจากการทรงศึกษาต่อในทวีปยุโรป (เป็นเวลา ๘ ปี) เพื่อทรงอุทิศพระองค์ แก่กิจการบ้านเมืองของสยาม ซึ่งเป็นหนึ่งในสองวาระที่องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมของสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO) ได้มีมติให้เป็นโอกาสที่ประเทศสมาชิกจักได้ร่วมกับประเทศไทยในการจัดกิจกรรมเฉลิมฉลอง และได้ประกาศยกย่องพระองค์ว่าทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลก (Great Personality of the World) ในฐานะที่ทรงมีพระราชกรณียกิจเด่นด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ การสาธารณสุข และสันติภาพ ควบคู่ไปกับวาระครบ ๑๐ รอบนักษัตร หรือ ๑๒๐ ปี พระบรมราชสมภพเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ปีกลาย โดยยูเนสโกถือช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ถึงวันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมเฉลิมฉลอง

บทความของผมเรื่อง “ควีนหลงจากปลายปีกกลาย” ในจดหมายข่าวสถาบันฯ เดือนกุมภาพันธ์เล่าถึงกิจกรรมเฉลิมฉลองในระยะเริ่มต้น จึงขอ “เก็บตก” ต่อเนื่องไปซึ่งย่อม “ตก” มากกว่า “เก็บ” เพราะเล่าได้เฉพาะที่ตนเองได้มีส่วนร่วมในทางใดทางหนึ่ง และไม่ได้มีหน้าที่ทำ “จดหมายเหตุ” กิจกรรม

การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ ๑๕

ในที่นี้ คงไม่จำเป็นต้องเล่าถึงทั้งหมดของการประชุมวิชาการครั้งที่ ๑๕ ของสถาบันพระปกเกล้า เรื่อง “ธรรมราชา” ซึ่งเหตุการณ์บ้านเมืองยังผลให้ต้องเลื่อนจากปลายปีกกลายมาจัดได้เมื่อวันที่ ๗ - ๘ กุมภาพันธ์ ปีนี้ แต่จะเล่าถึงเฉพาะการประชุมกลุ่มย่อยที่ ๕ เรื่อง “การวางรากฐานในการพัฒนาสถาบันทางเศรษฐกิจและสังคม” ซึ่งผมเลือกเข้าร่วมพร้อมกับคนอื่นๆ นับร้อย เพราะไม่อยู่ในอารมณ์ที่จะฟังเรื่องราวเกี่ยวกับปรัชญาระบอบ และกระบวนการการปกครอง ซึ่งเป็นเนื้อหาส่วนใหญ่ของห้องอื่น ๆ

* ตีพิมพ์ครั้งแรกในจดหมายข่าวสถาบันพระปกเกล้า เมษายน ๒๕๕๗

** กรรมการพิพิธภัณฑสถานพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

เมื่อได้ฟังการบรรยาย จึงนึกขึ้นได้ว่า อันที่จริงองค์ “ธรรมราชา” นั้นต้องทรงปกป้อง ค้ำครอง ดูแล “บ้านเมือง” ซึ่งกินความถึง การทำมาหากิน ชีวิตความเป็นอยู่ การเรียนรู้ ศีลธรรมจรรยา และวัฒนธรรมด้วย อีกทั้งยังต้องทรงมี “นโยบาย” ในเรื่องเหล่านั้น ซึ่งก็เป็นเรื่องของ “การปกครอง” อยู่นั่นเอง ไม่มีเรื่องใดใน “บ้านเมือง” ที่จะแยกออกจากกันได้เด็ดขาด

การศึกษาและวัฒนธรรม

อาจารย์สาวิตรี สุวรรณสถิตย์ (ผู้ยกร่างข้อเสนอของสถาบันพระปกเกล้าต่อคณะกรรมการ ฝ่ายไทย สำหรับยูเนสโกเพื่อนำเสนอต่อองค์การนั้น ว่าเหตุใดจึงควรยกย่องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวว่าทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลก) ปูพื้นอย่างมีชีวิตชีวาให้ทราบถึงพระราชประวัติในบริบทของประวัติศาสตร์ไทยและโลก รวมทั้งพระราชจริยวัตรที่สำคัญ เช่น การทรงเรียนรู้ตลอดชีวิต การทรงส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของรัฐบาล เป็นต้น แต่บรรยายเน้นหนักไปที่การทรงวางรากฐานการพัฒนาการศึกษา และการตรากฎหมายที่มีความก้าวหน้าทันสมัยด้านวัฒนธรรม สองเรื่องซึ่งปัจจุบันทราบกันน้อยเกี่ยวกับกาลเวลาอันสั้น (เพียง ๙ ปี) แห่งรัชกาล

ในด้านการศึกษา มีการยกเลิกการเก็บภาษีการศึกษาจากราษฎร ซึ่งก็คือการยอมรับเป็นครั้งแรกว่ารัฐมีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบให้เปล่า และรัฐบาลของพระองค์ได้ดำเนินนโยบายเชิงรุกจนจัดได้ถึงร้อยละ ๗๗ ของตำบลในประเทศในพ.ศ. ๒๔๗๓ เพิ่มจากร้อยละ ๔๖ เมื่อปลายรัชกาลที่ ๖ พร้อมกันนั้นมีการควบคุมมาตรฐานทางการศึกษาของโรงเรียนเอกชน การตั้งกรมวิชาการ การขยายและปรับปรุงการฝึกหัดครู รวมตลอดถึงการจัดระบบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมุ่งสู่การเลี้ยงตนเองได้ และประสาทปริญญาได้ รวมทั้งมีสตรีเข้าศึกษา ทั้งนี้เสด็จไปทรงเยี่ยมโรงเรียนทุกประเภทในต่างจังหวัด อีกทั้งในการส่วนพระองค์ทรงจัดโรงเรียน ในบ้าน (homeschool) ในวัง ด้วยการบูรณาการกิจกรรม การเรียนหนังสือ การเล่นกีฬาและรู้จักกติกา การทัศนศึกษา และการลงมือทำเข้าด้วยกัน โดยทรงทำหน้าที่ “พ่อ” เล่านิทานให้เด็กๆ ฟัง และทรงเล่นน้ำในสระกับเขาด้วย

ในด้านกฎหมายและการสร้างสถาบันด้านวัฒนธรรม ได้ตั้งราชบัณฑิตยสภาขึ้น มีหน้าที่ด้านวรรณคดีและหอสมุด ด้านโบราณคดีและการพิพิธภัณฑสถาน และด้านศิลปากรบำรุงรักษาวิชาช่าง การตราพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ. ๒๔๗๔ เพื่อเข้าสู่มาตรฐานโลก เป็นการคุ้มครองลิขสิทธิ์ทั้งวรรณกรรมและศิลปกรรมไม่เฉพาะแต่หนังสือเท่านั้น นับเป็นกฎหมายลิขสิทธิ์ที่สมบูรณ์แบบที่สุดฉบับแรกของไทย เป็นต้น

สิทธิมนุษยชนกับการปกครองตนเอง

คุณวิสา เบญจมาภรณ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อดีตนักสังคมสงเคราะห์ที่ทำความเข้าใจ พระราชกรณียกิจอันมีผลเนื่องในด้านการส่งเสริมสิทธิสตรี และสถาบันครอบครัวเป็นสำคัญ ก่อนที่จะดำเนินเรื่องถึงปัจจุบัน โดยยกมาว่า ในรัชสมัยมีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็กหญิง พ.ศ. ๒๔๗๑ ซึ่งแสดงถึงสายพระเนตรอันยาวไกลว่าด้วยเรื่องการค้ามนุษย์ พระราชบัญญัติปราบการทำให้แพร่หลายและค้าวัตถุอันลามก พ.ศ. ๒๔๗๑ ซึ่งก้าวหน้าในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะสิทธิเด็กและสตรี เช่นกัน พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะผัวเมีย พ.ศ. ๒๔๗๓ ซึ่งส่งเสริมความเสมอภาค เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงมาสู่ระบบผัวเดียวเมียเดียวในปัจจุบัน พระราชบัญญัติดินทางน้ำนม พ.ศ. ๒๔๗๐ ที่ห้ามขายทางน้ำนมซึ่งมีผู้นิยมนำมาเลี้ยงทารก ทั้งๆ ที่ไม่มีคุณค่าทางโภชนาการและเสี่ยงต่อการเกิดโรค นับเป็นการทรงห่วงใยสิทธิในการอยู่รอดและพัฒนาการของเด็ก ซึ่งปัจจุบันมีมาตรการต่างๆ มากมาย และพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๔๗๑ ซึ่งสนับสนุนให้จัดตั้งสหกรณ์ขึ้นอีกด้วย ทรงพระราชดำริว่า เป็นหนทางแก่การ “จำเริญทรัพย์ จำเริญธรรม” ของมวลสมาชิก เป็นต้น

หากพิจารณาให้ดี จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมอุดหนุนให้ราษฎรมีการศึกษาที่ดี การคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ และการเกื้อหนุนการช่วยเหลือตนเองผ่านการสหกรณ์ก็ดี สอดคล้องกับพระราชดำริที่จะปูทางไปสู่ “การปกครองตนเอง” อันเป็นแก่นแกนของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งต้องพระราชประสงค์ให้มีขึ้นในบ้านเมือง

เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์

ที่สำคัญ บทความของศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ ตีสัมโชค เกี่ยวกับเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย ในสมัยรัชกาลที่ ๗ ก็ชี้ไปในทางเดียวกัน (แต่ขณะนั้น วิทยากรผู้บรรยายป่วยอยู่ที่โรงพยาบาล และนำเค้าใจที่ได้ถึงแก่กรรมในปลายเดือนกุมภาพันธ์นั่นเอง) ด้วยทรงมีพระบรมราโชบายที่ไม่ดำเนินการอย่างเข้มงวด ในการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นทางหน้าหนังสือพิมพ์ กลับทรงตราพระราชบัญญัติสมุด เอกสารและหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๐ ที่มุ่งส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและการกำกับดูแลตนเอง รัฐบาลไม่เข้าไต่ตรวจสอบ หรือเซ็นเซอร์ (censor) ก่อนตีพิมพ์แต่จะตักเตือนแล้วจึงปิดปิดชั่วคราว ในช่วงที่ทรงเป็นหัวหน้ารัฐบาลมีเพียง ๒ ฉบับที่ถูกปิดถาวร เป็นต้น

การตุณการเมือง

ประเด็นนี้ได้รับการฉายขึ้นจอให้เห็นเป็นประจักษ์ โดยคุณฉัตรบงกช ศรีวิวัฒนา นักวิชาการพิพิธภัณฑพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในช่วงของการนำเสนอจากข้างเวทีโดยเราได้เห็นจาก “การตุณการเมือง” ถึงการวิพากษ์วิจารณ์ผู้อยู่ในอำนาจปกครองทั้งเจ้านายชั้นสูงและเสนาบดีในสมัย “สมบูรณาญาสิทธิราชย์” แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีท่านใดที่ฟ้องร้องข้อหาหมิ่นประมาทหรือใช้อำนาจจัดการกับศิลปินผู้วาด อันที่จริงตัวเนื้อหาของบทความของคุณฉัตรบงกช เรื่อง “การส่งเสริมและทำลายคติธรรมราชาด้านศิลปวัฒนธรรม ในสมัยรัชกาลที่ ๗” ครอบคลุมเนื้อหามากกว่านี้ เช่นในเรื่องการพระราชทานหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม การส่งเสริมกิจการวิทยุกระจายเสียง การถ่ายภาพนิ่งและการถ่ายทำภาพยนตร์ และลำดับการเมือง เป็นต้น ทุกบทความหาอ่านได้ใน หนังสือเอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ ๑๕ เรื่อง “ธรรมราชา”

เศรษฐกิจ

จากการที่ศ.ดร.พรทิพย์ไม่สามารถมาร่วมงานได้ คณะผู้จัดจึงขอให้ รศ.ดร. พอพันธ์ อูยานนท์ แห่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา ผู้ดำเนินรายการ ได้อภิปรายเสริมในด้านการวางรากฐานสถาบันทางเศรษฐกิจ เพราะท่านเป็นนักเศรษฐศาสตร์ และได้ศึกษาประวัติศาสตร์เศรษฐกิจสยามในช่วงรัชกาลอย่างเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลกที่กำลังมีความเปลี่ยนแปลง และกับการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะต่อมาไม่น้อย จึงนับเป็นการเติมเต็มเรื่องราวที่หัวข้อประจำห้องกำหนดไว้แต่แรก ทำให้ผู้ฟังได้มองนโยบายเศรษฐกิจในสมัยรัชกาลที่ ๗ ในทางที่แตกต่างออกไปจากที่รู้ ๆ กัน ซึ่งมุ่งเน้นอธิบายว่าเหตุใดจึงมีการยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ รายละเอียดต้องว่ากันในโอกาสหน้า จึงจะสมกับเนื้อหาสาระและเชื่อมโยงกับกิจกรรม ๑๒๐ ปีอีกเวทีหนึ่งที่ผมได้มีส่วนร่วม

พระโอวาทของประธานกรรมการ

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
ในพิธีมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายที่สนใจเรียนทางสายวิทยาศาสตร์
นักศึกษาพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ทุนนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี
และทุนบุตรข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ประจำปี ๒๕๕๖
วันพฤหัสบดีที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖

ท่านกรรมการ และอนุกรรมการมูลนิธิฯ ท่านผู้มีเกียรติ และผู้รับทุน :

การทำบุญเนื่องในวันคล้ายวันถึงแก่กรรมของคุณคน เป็นไปเพื่ออุทิศกุศลแต่ผู้ล่วงลับประการหนึ่ง
แต่อีกประการหนึ่ง ก็เพื่อสรรเสริญคุณความดีของท่าน อีกทั้งเตือนสติให้เราผู้ยังมีชีวิตอยู่ได้ประกอบกรรมดีนั้น ๆ เช่น
เดียวกันกับท่าน

คุณความดีประการหนึ่ง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ได้ทรงประกอบ คือ การทรงสนับสนุนการอบรมการศึกษา

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงริเริ่มนโยบายของรัฐบาลในการจัดการศึกษาภาคบังคับให้
แก่ราษฎร โดยไม่คิดมูลค่า และขยายออกไปให้ทั่วถึง ทรงสนับสนุนให้ดำเนินการพัฒนาการอุดมศึกษา จนสามารถ
ประสาทปริญญาและพระราชทานปริญญาบัตรได้ เป็นครั้งแรก ทรงตั้งโรงเรียนในวัง เพื่อจัดการอบรมกุลบุตรกุลธิดา
ให้เป็นผู้มีความรู้ ที่เรียนรู้จากของจริง มีวินัย มีคุณธรรม เคารพกติกา อีกทั้ง มีคุณธรรมประจำจิต และสุขภาพร่างกาย
แข็งแรง ประกอบด้วย นอกจากนั้น ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นทุนการศึกษา เป็นพิเศษ แก่ผู้ที่
ศึกษาต่อในวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ทรงสนับสนุนการศึกษาด้านการพยาบาล และเคยพระราชทาน
ประกาศนียบัตรพยาบาล ด้วยมีพระราชดำริว่า พยาบาลย่อมได้บุญ เพราะช่วยเหลือผู้ที่เจ็บไข้ได้ป่วย นอกจากนั้น
ยังได้ทรงขายที่ประทับที่จังหวัดจันทบุรี ในราคาถูก ให้กระทรวงศึกษาธิการได้พัฒนาการศึกษาสำหรับครู เป็นต้น

ด้วยเหตุดังนี้ มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ฯ จึงได้ดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาท มอบทุน การ
ศึกษาระดับและประเภทต่าง ๆ ในวันนี้

สุดท้ายนี้ ขออัญเชิญตอนหนึ่งของพระราชดำรัส ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทาน
ไว้เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๒ มาให้ผู้รับทุนทุกคนรับใส่เกล้าฯ ไว้เป็นคติเตือนใจ :

“ไม่ใช่แต่จะเรียนตามที่สอนเท่านั้น ...เรียนมาสำหรับคิด ไม่ใช่เรียนมาสำหรับจำไว้เฉย ๆ เท่านั้น
...ต้องพยายามเรียนตลอดชีวิต ...ต้องคิดต่อว่าจะหาวิธีอย่างไรมาใช้ให้เหมาะสำหรับประเทศของเรา ไม่ใช่จะเอาอย่าง
เขาตะบันไป...”

สวัสดี....

พระโอวาท

ของ พลเรือเอก หม่อมเจ้าปุสาณ สวัสดิวัตน์ ประธานกรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
แก่นิสิตนักศึกษาบัณฑิตศึกษา เพื่อใช้ในการค้นคว้าวิจัย ประจำปี ๒๕๕๖

การมอบทุนในนี้ นับว่ามีความพิเศษอยู่ ตรงที่เป็นในช่วงของการเฉลิมฉลองวันพระบรมราชสมภพ
ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ครบ ๑๒๐ ปี เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ นี้ ทั้งยังเป็นที่น่ายินดี ที่
องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม ของสหประชาชาติ หรือ UNESCO ได้ประกาศยกย่องพระองค์
เป็นบุคคลสำคัญของโลก เฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปี ในการประกอบพระราชกรณียกิจ ใน
ประเทศไทย หลังจากเสด็จพระราชดำเนินกลับจากการทรงศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ และเนื่องในโอกาสครบ ๑๐ รอบ
ปีนักษัตรแห่งพระบรมราชสมภพ ในฐานะที่ทรงมีผลงานดีเด่นด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม

สังคมศาสตร์ และสื่อสารมวลชน

การส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาระดับต่าง ๆ เป็นกิจกรรมหลักของมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ฯ มา
ตั้งแต่เริ่มต้น สำหรับทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา เป็นโครงการที่มุ่งตั้งแต่แรกที่จะให้ความ
สนับสนุนแก่โครงการวิจัย เรื่องราวในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งทรงเอาพระราชหฤทัยใส่ และก็เป็นในด้านต่าง ๆ ที่ UNESCO
ได้ประกาศว่าทรงมีผลงานดีเด่นนั่นเอง

ในปีนี้เป็นที่น่ายินดีอีกด้วยว่า มีการเสนอโครงการวิทยานิพนธ์ว่าด้วยเรื่องราวที่เกี่ยวข้องด้วยสมัย
รัชกาลที่ ๗ มาให้พิจารณา และมีบางโครงการที่มูลนิธิฯ เห็นว่า มีคุณค่าควรแก่ได้รับการสนับสนุน แสดงว่าความคาด
หวังที่มูลนิธิฯ มีมานานว่า คนรุ่นใหม่จะได้ความสนใจแก่เรื่องราวในรัชสมัยนั้น กำลังเกิดผลเป็นจริง

สุดท้ายนี้ ขอแสดงความยินดีแก่ผู้ที่ได้รับทุนอันควรถือเป็นเกียรตินี้ และขออัญเชิญข้อความจากป้าย
บรรณสิทธิ์ หรือ BookPlate แสดงความเป็นเจ้าของหนังสือที่ติดไว้ในหนังสือส่วนพระองค์ในพระบาทสมเด็จพระ
ปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มาเป็นเครื่องเตือนใจและพรแก่ผู้รับทุน ตลอดจนผู้ที่ไม่ได้รับความสนับสนุนในคราวนี้

ป้ายภาษาบาลีภายใต้ตราพระปรมาภิไธย ปปร. นั้น ถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า

“ปัญญาย่อมเกิดขึ้นเพราะประกอบ เสื่อมสิ้นไปเพราะไม่ประกอบ”

คติธรรมนี้เน้นว่า ความเพียร เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดและหนุนบำรุง ปัญญา ขอทุกท่านได้มี ความเพียร
พยายามในการศึกษาค้นคว้าจนเกิดปัญญาส่องสว่าง ไม่เฉพาะแก่ตน จักได้ช่วยให้เกิดประโยชน์สุขแก่อำณาประชไทย
กล่าวคือผู้คนในสังคมโดยทั่วไปด้วย ดังพระราชประสงค์และความปรารถนาของเราทุกคน

สวัสดิ์

**กิจกรรมการมอบทุนการศึกษา
ของมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี**

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ได้มอบทุนการศึกษา ประจำปี ๒๕๕๖ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๙๘๐,๐๐๐ บาท จำแนกได้ ดังนี้

**๑. ทุนการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก จำนวน ๒๐ ทุน รวมเป็นเงิน ๒๐๐,๐๐๐.- บาท
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๔ ทุน**

๑. นายวีรศิลป์ สอนจรรยา นิสิตปริญญาโท ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ผลของบราสซิโนสเตรอยด์ต่อกระบวนการทางสรีรวิทยาบางประการ และผลผลิตของข้าวพันธุ์ปทุมธานี ๑ ภายใต้ภาวะเครียดจากความร้อน ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

๒. นางสาวปณจณา เสี่ยงประเสริฐ นิสิตปริญญาโท ภาควิชาชีวเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง Identification of Calmodulin - binding Proteins Involved in Immune Response in Hemocyte of the Black Tiger Shrimp, *Penaeus monodon* ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

๓. นายอัศสิทธิ์ วิสุทธิ์สัจย์ นิสิตปริญญาโท ภาควิชาชีวเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง Identification of novel regulatory elements within Hepatitis B virus past - transcriptional regulatory element ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

๔. นางสาวเจนจิรา ยอรัมย์ นิสิตปริญญาโท ภาควิชากีฏวิทยา คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ประสิทธิภาพของสารสกัดหยาบจากเมล็ดหางนกยูงฝรั่ง (*Delonix regia* (Bojer ex Hook.) Raf.) ชุมเห็ดไทย (*Senna tora* (L.) Roxb.) และกระถินบ้าน (*Leucaena glauca* (Willd.) Benth.) ในการควบคุมด้วงวงข้าวโพด (*Sitophilus zeamais* Motschulsky) และมอดแป้ง (*Tribolium castaneum* (Herbst)) ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๖ ทุน

๑. นางสาววรัญภรณ์ คุณเวช นิสิตปริญญาโท ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง บทความเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในวรรณกรรมชุด “ผสมผสาน” พระนิพนธ์ในพระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ : การศึกษาแนวคิดและกลวิธีทางวรรณศิลป์ ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

๒. นายณพัทธ์ แสนท์ นิสิตปริญญาโท ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ “ด้วย” ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

๓. นางสาวพดธิชา นาคะผิว นิสิตปริญญาโท ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง สุภาพิตพระร่วงสมัยรัชกาลที่ ๕ : การสร้างสรรค์จากสุภาพิตพระร่วงฉบับวัดพระเชตุพนฯ ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

๔. นายบุญโรม สุวรรณพาหุ นิสิตปริญญาเอก คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำวิทยานิพนธ์เรื่องผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวความหมายในชีวิตที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของสุขภาวะของเยาวชน ผู้กระทำผิดที่ใช้สารเสพติด : บทบาทของการควบคุมตนเอง ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

๕. นางสาวแววนภา โกศลติลก นิสิตปริญญาโท ภาควิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นจากครอบครัวที่มีความขัดแย้งสูงและปรับตัวได้ ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

๖. นายนพรัตน์ ศรีแปดริ้ว นิสิตปริญญาเอก ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมลักษณะความเป็นไทยอย่างยั่งยืนของนักศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๕ ทุน

๑. นายศุภฤกษ์ การะเกตุ นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาธรณีวิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ศิลาวรรณาและการก่อตัวใหม่ของหินคาร์บอนेटในบริเวณตะวั่นออกเฉียงใต้ของจังหวัดเลย ประเทศไทย : ความเกี่ยวข้องต่อคุณภาพของหินกักเก็บ ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

๒. นางสาวชลลดา ดำรงค์ นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาฟิสิกส์และวัสดุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การกอดมูมช่องเท่ากันของอะลูมิเนียมผสม ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

๓. นางสาวบุษยพรรณ อนุชน นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง พฤติกรรมด้านความเค้น - ความเครียดของยางธรรมชาติ ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

๔. นางสาวปิยนุช มาลีหวล นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ผลการสอนแบบเพียร์ที่เสริมด้วยกิจกรรมการลงมือปฏิบัติต่อมโนทัศน์เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

๕. นางสาวสนทนา มณีรัตน์ชัยยง นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง พลวัตการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ผลิตวัฒนธรรมป๊อปกะอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

มหาวิทยาลัยทักษิณ ๑ ทุน

นางสาวมาเวดี ศรีพลอย นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การอ่านออกเสียงคำตามมาตราตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ที่สื่อสารด้วยภาษามลายูถิ่น ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

มหาวิทยาลัยมหิดล ๑ ทุน

นางสาวพุทธิพร คงแก้ว นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาเภสัชเคมี คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง Design and synthesis of novel bile acid derivatives as drug carriers ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ๑ ทุน

นางสาวสุพัตรา เอี่ยมนาค นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีและการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การบำบัดโลหะหนักที่ปนเปื้อนในดินด้วยพืชบริเวณพื้นที่กำจัดมูลฝอยชุมชน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ๑ ทูน

นายเรวัตร์ หินอ่อน นิสิตปริญญาโท ภาควิชาศรีนครินทรวิโรฒ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การใช้ตราราชการของไทย พ.ศ. ๒๓๙๔ - ๒๔๘๒ ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ๑ ทูน

นางสาวบัลลิกา หลงอะหลี่ นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาวาริชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การประเมินสภาวะทรัพยากรกิ้งตัวก้นเต้าน (Harpiosquilla raphidea) บริเวณชายฝั่งอ่าวตันหยงไป บ้านบากันเคย อำเภอมือเือง จังหวัดสตูล ได้รับทุน ๑๐,๐๐๐.- บาท

๒. ทุนการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวม ๑๐ สถาบัน จำนวน ๓๘ ทูน รวมเป็นเงิน ๓๐๐,๐๐๐.-บาท ได้แก่

๑. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๕ ทูน

- คณะอุตสาหกรรมเกษตร	๒ ทูน ๆ ละ	๘,๐๐๐ บาท
- คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์	๑ ทูน	๘,๐๐๐ บาท
- คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์	๑ ทูน	๘,๐๐๐ บาท
- คณะเศรษฐศาสตร์	๑ ทูน	๘,๐๐๐ บาท

๒. มหาวิทยาลัยขอนแก่น ๒ ทูน

- คณะแพทยศาสตร์	๒ ทูน ๆ ละ	๘,๐๐๐ บาท
-----------------	------------	-----------

๓. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๙ ทูน

- คณะแพทยศาสตร์	๒ ทูน ๆ ละ	๘,๐๐๐ บาท
- คณะวิทยาศาสตร์	๒ ทูน ๆ ละ	๘,๐๐๐ บาท
- คณะวิศวกรรมศาสตร์	๒ ทูน ๆ ละ	๘,๐๐๐ บาท
- คณะครุศาสตร์	๑ ทูน	๘,๐๐๐ บาท
- คณะนิติศาสตร์	๑ ทูน	๘,๐๐๐ บาท
- คณะรัฐศาสตร์	๑ ทูน	๘,๐๐๐ บาท

๔. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๓ ทูน

- คณะแพทยศาสตร์	๒ ทูน ๆ ละ	๘,๐๐๐ บาท
- คณะมนุษยศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์	๑ ทูน	๘,๐๐๐ บาท

๕. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๕ ทูน

- คณะศิลปศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์	๑ ทูน	๘,๐๐๐ บาท
- คณะรัฐศาสตร์	๑ ทูน	๘,๐๐๐ บาท
- คณะนิติศาสตร์	๑ ทูน	๘,๐๐๐ บาท
- คณะแพทยศาสตร์	๒ ทูน ๆ ละ	๘,๐๐๐ บาท

๖. มหาวิทยาลัยมหิดล ๕ ทูน

- คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล	๒ ทูน ๆ ละ	๘,๐๐๐ บาท
-------------------------------	------------	-----------

- คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาริบัติ	๓	ทุน	
นักศึกษาแพทย์	๑	ทุน	๘,๐๐๐ บาท
นักศึกษาพยาบาล	๒	ทุน ๆ ละ	๖,๐๐๐ บาท
๗. มหาวิทยาลัยรามคำแหง ๑	ทุน		
- คณะนิติศาสตร์	๑	ทุน	๘,๐๐๐ บาท
๘. มหาวิทยาลัยศิลปากร ๒	ทุน		
- คณะโบราณคดี	๑	ทุน	๘,๐๐๐ บาท
- คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์	๑	ทุน	๘,๐๐๐ บาท
๙. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ๓	ทุน		
- คณะศึกษาศาสตร์	๑	ทุน	๘,๐๐๐ บาท
- คณะแพทยศาสตร์	๒	ทุน ๆ ละ	๘,๐๐๐ บาท
๑๐. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ๓	ทุน		
- คณะแพทยศาสตร์	๒	ทุน ๆ ละ	๘,๐๐๐ บาท
- คณะวิทยาการจัดการ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์	๑	ทุน	๘,๐๐๐ บาท

๓. ทุนการศึกษาวิทยาลัยพยาบาล ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ จำนวน ๕๘ ทุน ๆ ละ ๔,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๒๓๒,๐๐๐ บาท ได้แก่

- หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (๔ ปี) จำนวน ๕๘ ทุน ๆ ละ ๔,๐๐๐ บาท

๔. ทุนการศึกษานักเรียนระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ให้แก่บุตรข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา จำนวน ๒๔ ทุน ๆ ละ ๒,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๔๘,๐๐๐ บาท

๕. ทุนการศึกษาแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายที่สนใจเรียนทางสายวิทยาศาสตร์ ทั่วประเทศ จำนวน ๑๐๐ ทุน ๆ ละ ๒,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ได้แก่

๑. นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน ๗๖ ทุน ทุนละ ๒,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๑๕๒,๐๐๐ บาท

๒. นักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมการปกครอง จำนวน ๑๒ ทุน ๆ ละ ๒,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๒๔,๐๐๐.- บาท

๓. นักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๒ ทุน ๆ ละ ๒,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๒๔,๐๐๐.- บาท

รายนามผู้บริจาคสมทบทุน
มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
ตั้งแต่เดือน มกราคม - ธันวาคม ๒๕๕๖

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	รวมทั้งสิ้น
๑.	นายปราเสริฐ ปราสาททองโอสถ	๕๐๐,๐๐๐
๒.	สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร	๓๑๒,๐๐๐
๓.	นางสาวนิสา เหลืองทองคำ	๒๑,๖๐๐
๔.	พลอากาศเอก กำธน สินธวานนท์	๒๐,๐๐๐
๕.	หม่อมราชวงศ์พฤทธิสถาน ชุมพล	๑๙,๕๐๐
๖.	นายณัฐภักษ์ และ นางวรรณฤดี วงศ์เจริญ	๖,๕๐๐
๗.	หม่อมราชวงศ์ชัชมนุสร สวัสดิวัตน์	๕,๐๐๐
๘.	นางสาวนันทนา เจนนุวัตร	๕,๐๐๐
๙.	นางฉัตรภรณ์ วิวัฒน์วานิช	๔,๓๐๐
๑๐.	นายประกอบ จีรภักดิ์	๓,๐๐๐
๑๑.	นางสาววัลลภา แก้ววิบูลย์พันธุ์	๒,๖๐๐
๑๒.	นางเพ็ญสุภาวงศ์ ทิพย์เทียมพงศ์	๒,๖๐๐
๑๓.	นางสาวปิยะธิดา อินทวารี	๒,๖๐๐
๑๔.	นางสาวสิริธร ลิมปพยอม	๒,๖๐๐
๑๕.	นางสาวฉันทนา คำกัมพล	๒,๖๐๐
๑๖.	นางภารดี ขวัญประเสริฐ	๒,๐๐๐
๑๗.	นางสาวรัชดาภรณ์ เอี่ยมอนันต์	๑,๙๐๐
๑๘.	นางสาวอัญมณี สัจจาสัย	๑,๗๐๐
๑๙.	นางสรภาพ เจนนุวัตร	๑,๖๐๐
๒๐.	นายธนพงศ์ และ นางกัญจนา โกมลวานิช	๑,๔๐๐
๒๑.	นายวินัย แยมวงษ์	๑,๔๐๐
๒๒.	นางสุจิตรา วงษ์สงวน	๑,๔๐๐
๒๓.	นางสาวสายพินธุ์ จาตุรภัทร์	๑,๔๐๐
๒๔.	นางสาวสายฝน ไกรสมเลิศ	๑,๓๐๐
๒๕.	นางอิตติยา จันทมา	๑,๓๐๐

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	รวมทั้งสิ้น
๒๖.	นางสาวรัชดาภร ศรศรี	๑,๓๐๐
๒๗.	นางแสงจันทร์ คอนบุรี	๑,๓๐๐
๒๘.	นางปิยะดา ศรียานนท์	๑,๒๐๐
๒๙.	นายสุวิจักขณ์ นาควิชะชัย	๑,๐๐๐
๓๐.	นางอัจฉรา จูیینง	๑,๐๐๐
๓๑.	นางสาววัลลภา บันทัดกันท์	๑,๐๐๐
๓๒.	นางจันทร์เพ็ญ อานามวัฒน์	๑,๐๐๐
๓๓.	นางสาวศศิเพ็ญรัตน์ พลสนะ	๑,๐๐๐
๓๔.	นางอัญชลี เทพบุตร	๑,๐๐๐
๓๕.	นางนวพร เทพหัสติน ณ อยุธยา	๑,๐๐๐
๓๖.	นางสาววันเพ็ญ อินทร์รวย	๑,๐๐๐
๓๗.	นางสาวนริศรา พลทรัพย์	๑,๐๐๐
๓๘.	นางอุษณีย์ ศรีนวล	๙๐๐
๓๙.	นางสาววิลาวัลย์ อภาอนันต์	๙๐๐
๔๐.	นางขาลี สังข์แก้ว	๙๐๐
๔๑.	นายสุรชัย เจนนุวัตร	๖๐๐
๔๒.	นางศิริพร โหตรภวานนท์	๕๐๐
๔๓.	นายสมพงษ์ รัตนะวรรณ	๕๐๐
๔๔.	นางสาวภัทร์ชญมณฑร์ สังข์แก้ว	๔๐๐
๔๕.	นางอุษณีย์ อุดมศิลป์	๔๐๐
๔๖.	นางสุภา ภูแก้ว	๓๐๐
๔๗.	นางจงเดือน สุทธิรัตน์	๒๐๐
๔๘.	ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม	๒๐๐
๔๙.	นายเชษฐา ทองยิ่ง	๒๐๐
๕๐.	นางสวีณา พลพิชน์	๒๐๐
๕๑.	พันตำรวจโท กัมพล และ นางสุจิตรา วงษ์สงวน	๒๐๐
๕๒.	นางสาวฐิตาภรณ์ ไชยชมภู	๑๒๐
๕๓.	นางสาวจิราภร ภู่งศรี	๑๐๐

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	รวมทั้งสิ้น
๕๓.	นางสาวจิราภร ภู่งศรี	๑๐๐
๕๔.	นายสาริต ประเสริฐศักดิ์	๑๐๐
๕๕.	นางนลัทพร ฉิมเพชร	๑๐๐
๕๖.	นางฉัตรบงกช ศรีวัฒนสาร	๑๐๐
๕๗.	นางอารยะหญิง จอมพลาพล	๑๐๐
๕๘.	นางสาวสุรีย์ ขวัญบัว	๑๐๐
๕๙.	นางภิรมย์ เจริญรุ่ง	๑๐๐
๖๐.	นางจรรยา สำอาง	๑๐๐
๖๑.	นางสาวมันทนา ศรีเพ็ญประภา	๑๐๐
๖๒.	นายธนิทร พูนศรีสวัสดิ์	๑๐๐
๖๓.	นายสามารถ ดิษฐ์เมืองปัก	๑๐๐
๖๔.	นายสิริชโย ไชยสัจ	๑๐๐
๖๕.	นางสาวกังกาญจน์ ภูมาลี	๑๐๐
๖๖.	นางสินี สัมมี	๑๐๐
๖๗.	นายอรุณ สายผ่องแผ้ว	๑๐๐
๖๘.	นางนันทิยา ชายเกตุ	๑๐๐
๖๙.	นายปฐมฤกษ์ ปาระมีสา	๑๐๐
๗๐.	นางทิมพร กาญจนภาค	๑๐๐
๗๑.	นางสาววรรณพร นาคบุตร	๑๐๐
๗๒.	นายอภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์	๑๐๐
๗๓.	นายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา	๑๐๐
๗๔.	นายสุธรรม นทีทอง	๑๐๐
๗๕.	นายธีรภัทร พริ้งศุลกะ	๑๐๐
๗๖.	นางสาวบุหงา พรรคพวก	๑๐๐
๗๗.	นางสาวนลพรรณ จันทรกุล	๑๐๐
๗๘.	นางสาวมัทรี นุ้ยบุญแก้ว	๑๐๐
๗๙.	นางสาวนงลักษณ์ สถิตย์เสถียร	๑๐๐
๘๐.	นางสาวพัชรีญา วงษ์จันทร์	๑๐๐
รวมทั้งสิ้น		๙๔๗,๔๒๐.-

รายงานงบรายรับและรายจ่าย
ประจำปี ๒๕๕๖

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

28th Floor, State Tower
1055/524 Silom Road
Bangkok 10500, Thailand

Tel: 66 2 630 7944
Fax: 66 2 6307943
www.auditthai.com

รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

เสนอ คณะกรรมการ มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของ มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2556 งบรายได้และค่าใช้จ่าย สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมทั้งหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่นๆ

ความรับผิดชอบของผู้บริหารต่องบการเงิน

ผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำและการนำเสนองบการเงินเหล่านี้โดยถูกต้องตามที่ควรตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน สำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะและรับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่ผู้บริหารพิจารณาว่าจำเป็นเพื่อให้สามารถจัดทำงบการเงินที่ปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าวจากผลการตรวจสอบของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี ซึ่งกำหนดให้ข้าพเจ้าปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณ รวมถึงวางแผนและปฏิบัติตามตรวจสอบเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่างบการเงินปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีเกี่ยวกับจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน วิธีการตรวจสอบที่เลือกใช้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี ซึ่งรวมถึงการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของงบการเงิน ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาดในการประเมินความเสี่ยงดังกล่าว ผู้สอบบัญชีพิจารณาการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและการนำเสนองบการเงิน โดยถูกต้องตามที่ควรของกิจการ เพื่อออกแบบวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ แต่ไม่ใช่เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสดงความเห็นต่อประสิทธิผลของการควบคุมภายในของกิจการ การตรวจสอบรวมถึงการประเมินความเหมาะสมของนโยบายการบัญชีที่ผู้บริหารใช้และความสมเหตุสมผลของประมาณการทางบัญชีที่จัดทำขึ้น โดยผู้บริหาร รวมทั้งการประเมินการนำเสนองบการเงินโดยรวม

ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่ข้าพเจ้าได้รับเพียงพอและเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

ความเห็น

ข้าพเจ้าเห็นว่างบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของ มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2556 ผลการดำเนินงาน สำหรับปี สิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ

(นที หงษ์รัตนอุทัย)

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเลขทะเบียน 2897

27 มีนาคม 2557

(1)

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556

สินทรัพย์

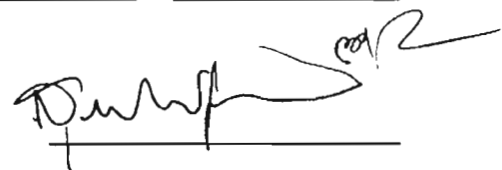
หมายเหตุ	หน่วย : บาท	
	2556	2555
สินทรัพย์หมุนเวียน		
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	9,914,619.67	9,508,189.82
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	9,914,619.67	9,508,189.82
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		
พันธบัตรรัฐบาล	15,000,000.00	15,000,000.00
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	15,000,000.00	15,000,000.00
รวมสินทรัพย์	24,914,619.67	24,508,189.82
หนี้สินและเงินกองทุน		
หนี้สินหมุนเวียน		
เจ้าหนี้กรมสรรพากร	300.00	300.00
รวมหนี้สินหมุนเวียน	300.00	300.00
รวมหนี้สิน	300.00	300.00
เงินกองทุน		
เงินทุนประเดิม	1,777,777.77	1,777,777.77
เงินทุนการศึกษานักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย		
ด้านวิทยาศาสตร์	2,177,585.11	2,179,385.11
รวมเงินทุนสะสม	20,958,956.79	20,550,726.94
รวมส่วนของเงินกองทุน	24,914,319.67	24,507,889.82
รวมหนี้สินและเงินกองทุน	24,914,619.67	24,508,189.82

พลเรือเอก

(หม่อมเจ้าปฐาณ สวัสดิวัตน์)

ประธานกรรมการมูลนิธิฯ

(ม.ล.สุภสิทธิ์ ชุมพล)

กรรมการและเหรัญญิก

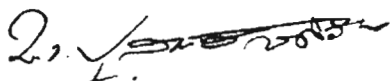
หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

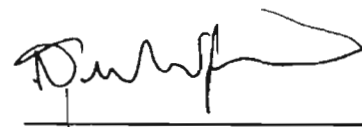
(2)

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
งบแสดงรายรับและค่าใช้จ่าย
สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2556

หมายเหตุ	หน่วย : บาท	
	2556	2555
รายรับ		
เงินบริจาค	1,032,712.00	454,790.00
ดอกเบี้ยรับ	776,914.85	1,108,380.57
รวมรายรับ	1,809,626.85	1,563,170.57
ค่าใช้จ่าย		
ทุนการศึกษาและเงินบริจาค	1,187,380.00	1,078,000.00
ค่าสอบบัญชีและเบ็ดเตล็ด	214,017.00	45,540.00
รวมค่าใช้จ่าย	1,401,397.00	1,123,540.00
รายรับสูงกว่าค่าใช้จ่าย	408,229.85	439,630.57
เงินทุนสะสมยกมาต้นปี	20,550,726.94	20,111,096.37
เงินทุนสะสมยกไป	20,958,956.79	20,550,726.94

พลเรือเอก
(หม่อมเจ้าบุษยามะ สวัสดิวัตน์)
ประธานกรรมการมูลนิธิฯ

(ม.ล.สุภสิทธิ์ ชุมพล)
กรรมการและเหรัญญิก

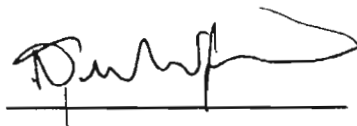
หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

(2)

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
งบแสดงรายรับและค่าใช้จ่าย
สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2556

หมายเหตุ	หน่วย : บาท	
	2556	2555
รายรับ		
เงินบริจาค	1,032,712.00	454,790.00
ดอกเบี้ยรับ	776,914.85	1,108,380.57
รวมรายรับ	1,809,626.85	1,563,170.57
ค่าใช้จ่าย		
ทุนการศึกษาและเงินบริจาค	1,187,380.00	1,078,000.00
ค่าสอบบัญชีและเบ็ดเตล็ด	214,017.00	45,540.00
รวมค่าใช้จ่าย	1,401,397.00	1,123,540.00
รายรับสูงกว่าค่าใช้จ่าย	408,229.85	439,630.57
เงินทุนสะสมยกมาต้นปี	20,550,726.94	20,111,096.37
เงินทุนสะสมยกไป	20,958,956.79	20,550,726.94

พลเรือเอก
(หม่อมเจ้าปฐมา สวัสดิวัตน์)
ประธานกรรมการมูลนิธิฯ

(ม.ล.สุกสิทธิ์ ชุมพล)
กรรมการและเหรัญญิก

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

(3)

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

หมายเหตุประกอบงบการเงิน

สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2556

1. นโยบายการบัญชีที่สำคัญ

การบันทึกบัญชี ถือปฏิบัติตามเกณฑ์เงินสด

2. ข้อมูลเพิ่มเติม

หน่วย : บาท

2.1 เงินฝากธนาคาร

	2556	2555
บัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ธนาคารกสิกรไทย สาขาบางกะปิ	10,000.00	30,000.00
บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ ธนาคารกสิกรไทย สาขาบางกะปิ	3,810,151.71	3,410,332.08
บัญชีเงินฝากประจำ ธนาคารกสิกรไทย สาขาดนลาน	1,639,853.98	1,613,243.76
บัญชีเงินฝากประจำ ธนาคารไทยธนาคาร	4,454,613.98	4,454,613.98
รวม	9,914,619.67	9,508,189.82

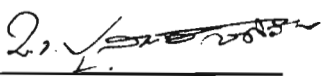
2.2 เงินทุนการศึกษานักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ด้านวิทยาศาสตร์

มูลนิธิฯ ได้รับมอบเงินทุนการศึกษา จำนวนสองล้านบาทถ้วน จากคณะกรรมการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีสภาผู้แทนราษฎร เมื่อปี 2537 โดยผู้มอบทุนมีวัตถุประสงค์ให้นำดอกผลของจำนวนเงินข้างต้น มาจัดสรรให้เป็นทุนการศึกษานักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ที่มีผลการเรียนด้านวิทยาศาสตร์ดีเด่น

หน่วย : บาท

	2556	2555
เงินทุนการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์	2,000,000.00	2,000,000.00
ดอกผลเงินกองทุนเพื่อจ่ายเป็นทุนการศึกษา		
ยอดต้นปี	179,385.11	94,098.52
บวก ดอกผลรับระหว่างปี	198,200.00	285,286.59
รับบริจาคระหว่างปี	0.00	0.00
รวม	377,585.11	379,385.11
หัก จ่ายทุนการศึกษาระหว่างปี	(200,000.00)	(200,000.00)
ยอดคงเหลือสิ้นปี	177,585.11	179,385.11
รวมเงินทุนการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์	2,177,585.11	2,179,385.11

พลเรือเอก

(หม่อมเจ้าปฐมา สวัสดิวัตน์)

ประธานกรรมการมูลนิธิฯ

(ม.ถ.สุกสิทธิ์ ชุมพล)

กรรมการและเหรัญญิก

คณะกรรมการมูลนิธิฯ ปี ๒๕๕๖

ศาสตราจารย์ ดร.อุกฤษ มงคลนาวิน

กรรมการกิตติมศักดิ์

พลเอก สำเภา ชูศรี

กรรมการที่ปรึกษา

พลโท แฉ้ว แฉ้วพิชากุล

กรรมการที่ปรึกษา

พลโท สุวิทย์ ชัยประภา

กรรมการที่ปรึกษา

พลตรี กระวี สุทัศน์ ณ อยุธยา

กรรมการที่ปรึกษา

พลเรือเอก หม่อมเจ้าปุสธณ สวัสดิวัตน์

ประธานกรรมการ

ศาสตราจารย์หม่อมราชวงศ์ชัชณุสรรร สวัสดิวัตน์

รองประธานกรรมการ คนที่ ๑

หม่อมราชวงศ์พฤทธิสธณ ชุมพล

รองประธานกรรมการ คนที่ ๒

พลอากาศเอก กำธน สินธวานนท์

กรรมการ

นายปราเสริฐ ปราสาททองโอสถ

กรรมการ

หม่อมราชวงศ์ประติมสวัสดิ์ สวัสดิวัตน์

กรรมการ

หม่อมราชวงศ์สายสิงห์ ศิริบุตร

กรรมการ

นายสนธิ เตชานันท์

กรรมการ

นางสาวมาลินี สาคริก

กรรมการ

นางปรางทิพย์ ทวีพาณิชย์

กรรมการ

หม่อมราชวงศ์พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิวัตน์

กรรมการ

นางวิกันดา สวัสดิ์บุรี

กรรมการ

คุณหญิงเกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา

กรรมการ

หม่อมหลวงสุภสิทธิ์ ชุมพล

กรรมการและเหรียญิก

นายสุวิจักขณ์ นาควัชรชัย

กรรมการและเลขานุการ

วัตถุประสงค์ของมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระ
ปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

---

๑. สนับสนุนการอบรมการศึกษา และให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาที่ขาดสน
  ๒. สนับสนุนสถาบันการแพทย์ และจัดให้มีการรักษาพยาบาลแก่คนไข้ที่ยากจน
  ๓. เผยแพร่พระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
  ๔. ร่วมมือ ส่งเสริม และประสานงานกับสถาบันการกุศลอื่น
  ๕. ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด
-

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เลขที่ ๒
ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐
โทร. ๐ ๒๓๕๗ ๓๑๕๕, ๐ ๒๓๕๗ ๓๑๕๘ โทรสาร ๐ ๒๓๕๗ ๓๑๙๓

Annual Report for the Year 2013
The King Prajadhipok and Queen Rambhai Barni
Memorial Foundation

The Secretariat of the House of Representatives,
U Thong Nai Road, Bangkok 10300, Thailand.
Tel (662) 357 3155, (662) 357 3158 Fax (662) 357 3193

